

A map of Europe with various linguistic regions highlighted in different colors. The regions are labeled with their respective language names in all caps: ISLANDES, FERDÉS, GAÉLIC IRLANDES, GAÉLIC ESCOCÉS, FRISÓ, NEDERLANDS, DUTS, SORAI, POLONES, CARBLLÀ, MORDOVA, UCRRAÏNÈS, ROMANÈS, HONGARÈS, GAGAÛS, BULGAR, MACEDONIC, SLOVÈN, SLOVAC, HONGARÈS, ROMANÈS, OCCITÀ, FRANCO-PROVENÇAL, BASC, ARAGONÈS, CASTELLAN, RETOROMANIC COFS, and JARD.

acollida

MATERIALS COMPLEMENTARIS
PER A L'ACOLLIMENT LINGÜÍSTIC
DELS NOUINGUTS

Guia didàctica

CONSORCI PER A
LA NORMALITZACIÓ
LINGÜÍSTICA

Centre de Normalització Lingüística Ca n'Ametller

i

Índex

1	Introducció	2
1.1	Citacions	2
1.2	Presentació	3
1.3	Com treballar les actituds lingüístiques	5
2	Llengua, territori i demografia	13
2.1	El català, llengua d'Europa	13
2.2	El català, llengua de l'Estat espanyol	19
2.3	Llengua oficial i llengua pròpia: el català, l'occità (aranès) i el castellà	23
2.4	Els Països Catalans	30
3	Marc històric. Història recent de la llengua catalana	32
3.1	La persecució i l'intent d'aniquilació. Usos lingüístics contraris al català	32
3.2	Les polítiques de recuperació de la llengua catalana	34
3.3	Augment demogràfic als segles xx i xxi	36
4	Usos lingüístics. El català, una llengua viva	38
4.1	El català t'és útil!	38
4.2	Cultura catalana	43
4.3	Diaris en català	47
4.4	Revistes en català	47
4.5	Llibres en català	49
4.6	Televisió, ràdios i música en català	53
4.7	El català a la xarxa: Internet i telefonia mòbil	65
4.8	Etiquetatge de productes	69
4.9	Retolació d'establiments comercials	73
4.10	Recursos lingüístics en línia	77
4.11	Voluntariat per la llengua	82
4.12	Interculturalitat i llengua. La diversitat lingüística del català	85
4.13	Interculturalitat i llengua. Relacions amb el castellà	87
4.14	Decàleg de la bona comunicació intercultural a Catalunya	90
5	Distribució de les activitats	93
6	Crèdits i agraïments	98

1 Introducció

1.1 Citacions

“Tinc la impressió que actualment duem a terme un genocidi lingüístic. No deixem morir només els arbres, sinó també les llengües dels homes. En aquest segle (XX) han desaparegut ja més de mil llengües. Si això continua, en menys de cent anys la majoria de les cinc mil llengües actuals s'hauran extingit. Les llengües no són només instruments, sinó que cada llengua és un món sencer, no solament una cosmovisió. Cada llengua és una riquesa de la vida humana.”

Del llibre *Invitació a la saviesa* (pàg. 60), Ed. Proa

“Cada cultura vivent crea tradició i és la tradició la que constitueix el cos de la cultura en què viuen les persones [...] Quan una tradició deixa de transmetre, ja no és una tradició i traeix la seva naturalesa. Quan els ancians d'una societat deixen de transmetre perquè ja no els escolten, la tradició es mor.”

“Monolingüisme, colonialisme i intolerància estan íntimament relacionats.”

Del llibre *Pau i interculturalitat* (pàg. 19 i 50, respectivament), Ed. Proa

Raimon Panikkar i Alemany (1918-2010) va ser un filòsof i teòleg català que va desenvolupar una filosofia interreligiosa i intercultural, amb una nova obertura respectuosa al diàleg amb les tradicions no occidentals.

1 Introducció

1.2 Presentació

Els quatre autors d'aquest material, tècnics de Normalització Lingüística del CNL Ca n'Ametller, volem adreçar-nos a tots els companys del Consorci per a la Normalització Lingüística que fareu servir aquest document per explicar-vos uns quants aspectes de la guia didàctica d'*Acollida. Materials complementaris per a l'acolliment lingüístic*.

Hem enfocat aquesta guia didàctica d'una manera senzilla, classificada amb el mateix ordre amb què apareixen els materials al primer PDF i dividida sempre en tres apartats: Objectius, Informació per als TNL i Activitats. Els objectius expliquen on voldríem arribar amb el treball d'aquestes activitats. Aquesta informació ha de servir per a contextualitzar el TNL en l'apartat i donar-li recursos i arguments, davant dels seus alumnes, perquè pugui explicar millor l'apartat triat. En el cas que les activitats continguin solucions, s'ha afegit el solucionari al final, just després de cada activitat.

Els 120 objectius i les 130 activitats proposades fan que aquest material esdevingui un repertori laboriós, extens i exhaustiu que pretén treballar, en clau positiva i motivadora, en última instància, les actituds lingüístiques dels nostres alumnes per tal que, coneixent millor el seu entorn i amb l'augment de la seva consciència lingüística, canviïn determinats usos lingüístics i s'augmenti l'ús social del català, peça clau per a la pervivència de la llengua.

Tots els apartats, a més a més, contenen objectius de llengua, ja que entenem que no pot haver-hi un treball seriós de les actituds lingüístiques si no va associat a un aprenentatge real i efectiu de l'idioma, és a dir, que l'alumne s'adoni que aprèn llengua en el mateix moment que fa a classe un treball del marc sociolingüístic, cultural i històric de la llengua. De la mateixa manera, no podem concebre un aprenentatge del català en aquests moments, si no és en el seu context sociolingüístic i amb un reforç positiu de les actituds i els usos lingüístics que es van creant a la classe i que s'han de dur a la pràctica en la vida quotidiana. *Ensenyar llengua no ho és tot* seria, en aquest sentit, el nostre lema.

Aquestes activitats que trobareu a continuació estan pensades per dur-les a terme, segons els diferents graus de dificultat de l'activitat, des del Bàsic 1 a l'Elemental 3, que són els cursos en què es fa una acollida real dels alumnes no catalanoparlants i un treball sistemàtic de la llengua oral, per tant, de la creació de nous catalanoparlants.

1 Introducció

1.2 Presentació

En alguns casos, les activitats es podran fer servir en cursos de nivell inferior (Preliminar, sessions d'acollida o d'introducció a la llengua oral, etc.) i, en molts casos, fins i tot, en cursos de nivell Intermedi i Suficiència. I més si tenim en compte que, en els darrers anys, en zones on la situació sociolingüística de la llengua catalana encara presenta mancances, hi ha hagut una incorporació notable d'alumnes als cursos d'aquests nivells, els quals no tenen el català com a primera llengua, per la qual cosa no és aquesta la llengua familiar i habitual de relació, cosa que fa que s'hagin de reforçar especialment, entre d'altres, les habilitats i les competències orals.

Moltes de les activitats proposades estan pensades en clau de tasca, que es podrà fer per parelles o en grups. En aquest sentit, entenem que determinades tasques que ja es duen a terme actualment a les nostres classes podrien ser aprofitades per crear consciència lingüística i reforçar les actituds lingüístiques dels nostres alumnes; i, per descomptat, per ampliar els usos lingüístics un cop surten al carrer.

A més a més, moltes activitats que trobareu estan associades a allò que cal treballar en el temari oficial dels nivells Bàsic i Elemental. Hem volgut conscientment que aquest material s'encaixi sense distorsions ni problemes en els temaris i les maneres de fer actuals, perquè entenem que és la via més efectiva per treballar aquests aspectes.

Finalment, us demanem que feu servir el material, que el toqueu i/o adapteu a les vostres necessitats i que ens feu arribar tots els dubtes, aclariments, crítiques, etc. que hi hagi: ens interessa molt valorar-ne els resultats i millorar tot el que calgui gràcies a les aportacions de tothom. Podeu contactar amb nosaltres a les adreces següents: Marc Piera (esparreguera@cpl.cat), Montserrat Palau (castellbisbal@cpl.cat), Cristina Carreras (corbera@cpl.cat) i Rosa Monforte (santandreubarca@cpl.cat).

Esperem que us sigui molt útil.

Els autors

Molins de Rei, desembre de 2010

1 Introducció

1.3 Com treballar les actituds lingüístiques

El fet d'introduir els nostres alumnes de les classes de català per a adults en el treball de les actituds lingüístiques comporta que prenguin més consciència sobre el propi procés d'aprenentatge d'una segona llengua, en aquest cas la catalana, en el seu medi sociocultural i històric i que aquesta presa de consciència lingüística acabi fent aparèixer tot un seguit d'usos lingüístics que, fins al moment, potser no s'havien aturat a reflexionar que eren possibles.

És a dir, un treball sistemàtic de les actituds lingüístiques en els cursos de llengua oral que reforcin els continguts lingüístics apresos mitjançant les tasques tindrà com a resultat l'augment de l'ús social del català en uns alumnes que, tot just, comencen a incorporar-lo a la seva vida quotidiana.

I aquest és un plus de qualitat que el Consorci per a la Normalització Lingüística pot aportar a les seves classes de català: donar les eines perquè els ciutadans que aprenen i, per tant, comencen a saber el català l'emprin amb total normalitat i l'incorporin com una llengua fonamental en les seves vides a Catalunya, al costat de les altres llengües que els siguin pròpies i necessàries.

Per això, des del primer moment que es comencen a donar eines lingüístiques per a desenvolupar tasques senzilles en la nostra llengua, cal que aportem també eines més psicològiques, socials i culturals perquè aquest procés d'aprendre una nova fonètica, unes noves estructures i un nou lèxic, és a dir, un nou codi lingüístic, tingui èxit.

Aprendre català actualment és aprendre a desenvolupar-se en català en el nostre dia a dia. Aquest és l'objectiu principal del treball de les actituds lingüístiques (i els usos lingüístics consegüents) mitjançant aquest material *Acollida*.

Com que passar del coneixement a l'ús implica un conjunt de reflexions i posicionaments no només personals, sinó també socials, que han de tenir un acompanyament, una ajuda i un reforç positiu, el treball d'aquestes actituds envers la llengua i el treball de l'ampliació dels usos en aquesta llengua s'han de fer des d'un rigor en l'enfocament i un mètode clar que ara us detallem en 10 punts:

1 Introducció

1.3 Com treballar les actituds lingüístiques

1 Informació

S'ha d'aportar el màxim d'informació necessària, contrastada, fiable, rigorosa, seriosa, si pot ser amb dades estadístiques oficials o amb les provinents d'organismes públics o privats reconeguts socialment. Com més informació d'aquesta mena aportem, més segur i indiscutible serà el nostre discurs envers la llengua davant de l'alumnat.

En l'era de la informació, democratitzada amb Internet però alhora confosa sovint per missatges falsos o qüestionables emesos per emissors sense rigor acadèmic, qualsevol rumor o prejudici, basat en una realitat més o menys dissipada o enterbolida, fins i tot, llunyana, pot esdevenir una creença real. Els prejudicis lingüístics, per tant, s'han pogut rellançar més que mai. I els atacs a la llengua catalana han pres forma i han tingut altaveus, a la xarxa, que han calat en determinats segments de la població catalana. L'única manera de contrarestar-los és aportar dades rotundes, estadístiques oficials i informacions que no es puguin qüestionar perquè el seu emissor té prestigi reconegut i rigor oficial o acadèmic.

Quan parlem que el català és una llengua important a Europa o al món (2.1 *El català, llengua d'Europa*), ho fem amb dades que no poden ser qüestionades. Per exemple: el nombre de parlants, l'ús del català a Internet, el nombre d'universitats europees on s'estudia català o la no-oficialitat del català a la Unió Europea, tot i ser una llengua més parlada que 9 llengües oficials de la UE.

2 Reflexió

Un cop donada la informació seriosa, s'ha de fer una reflexió serena i constructiva, que vagi més enllà dels sentimentalismes envers la llengua, però que alhora no sigui pas asèptica, buida del lligam indissoluble entre els individus, la llengua i la col·lectivitat. Aquesta reflexió pot ser molt senzilla, gairebé bàsica, i ajudarà els nostres alumnes a entendre la realitat que els envolta. Si expliquem el català des de l'emoció pueril, la sensibleria lacrimògena o amb un grau d'afectació exagerat a gent que no el té com a llengua pròpia, correm el risc de desconnectar l'alumne de la llengua catalana. Cal, doncs, exposar aquest treball de les actituds lingüístiques des del coneixement vast i el lligam profund amb la llengua, però amb una reflexió tranquil·la i centrada en els objectius que positivin la visió de la llengua catalana en el context mundial.

1 Introducció

1.3 Com treballar les actituds lingüístiques

Per exemple, cal explicar la història recent (i no tan recent) de la persecució sistemàtica contra la llengua catalana i l'intent d'anihilació del català (3. *Marc històric. Història recent de la llengua catalana*) per poder comprendre per què bona part de la població catalanoparlant canvia al castellà davant d'un interlocutor no catalanoparlant. Si no ho fem, a més d'evitar de donar una informació històrica important als nostres alumnes, podem frustrar els seus intents de parlar català en públic, quan els seus interlocutors, massa sovint i d'una manera sistemàtica, canviïn al castellà sense explicar-ne el motiu.

Es tracta, doncs, de no “fer pena” o fer discursos victimistes, sinó d'afrontar la realitat i la història amb serenor i intentar explicar, tan bé com puguem, el marc sociolingüístic que es troben els nostres alumnes quan surten de l'aula; el que en termes de comunicació intercultural s'anomena *ser explícit*. Cal, així, *explicitar* una realitat sociolingüística que no sempre serà favorable als usos lingüístics del català a la nostra societat.

3 Parlar i argumentar

És important que enfoquem sempre el treball de les actituds lingüístiques a classe com un diàleg en què aportem unes dades científiques o raonables sòlides que provoquin un petit intercanvi d'informacions entre les que tenen els nostres alumnes i les que aportem nosaltres i, si s'escau, un debat d'idees. Però el que sobretot volem fer aflorar és un canvi d'actituds envers la llengua catalana i un canvi d'ús social del català. Això implica no convertir la llengua en focus d'una discussió o de debat permanent, sinó en el tema (el temari) que ens permet avançar en els objectius del curs, que són aprendre a parlar català, en un primer moment, i aprendre a parlar-lo millor, en un segon estadi.

Caldrà defugir totes les discussions estèrils, atzucacs de disputes, etc. Cal defugir tota politització de la llengua i els partidismes amb què s'afronten aquestes discussions lingüístiques. La llengua ens uneix, per la qual cosa aportarem sempre elements positius que ens ajudin a cohesionar-nos millor com a societat, no pas a dividir-nos.

Per això, és molt important comentar els temes i argumentar-los, de manera que ningú no se senti atacat per aquest motiu. Caldrà no emprendre debats, sinó fer explicacions curtes i convincents, amb tasques i exercicis que reforcin el que volem aconseguir.

1 Introducció

1.3 Com treballar les actituds lingüístiques

Si fem que parlar del català sigui una cosa positiva exempta de polèmiques polítiques (cosa difícil en la nostra societat), aconseguirem que l'alumne se senti més identificat amb la llengua catalana i la faci servir cada vegada més a la seva manera; a més a més, aconseguirem que la figura del professor surti reforçada davant de l'alumnat com a persona serena capaç d'ajudar els seus alumnes en totes les necessitats lingüístiques que tinguin.

Per exemple, l'etiquetatge de productes comercials en català (4.8) pot ser una eina per demostrar que es pot aprendre català mentre es va a comprar o es cuina a casa. Saber que ens podem trobar productes etiquetats en català ha de ser vist com una manera excepcionalment positiva d'aprendre català mentre duem a terme altres tasques necessàries de la nostra vida quotidiana.

4 Convenciment

Amb una mesurada explicació que contingui elements fiables, s'ha d'arribar al convenciment que el que s'està demanant de l'alumne és raonable. En aquest procés d'adonar-se'n, de presa de consciència lingüística, cal que hi hagi molts aspectes positius convincents (que expliquem a continuació), força mitjans al seu abast per fer-ho possible i una millora de la seva situació personal.

Cal convèncer que parlar català o fer servir el català comportarà molts més avantatges que no pas inconvenients (com pugui ser un esforç suplementari). Cal aconseguir de convèncer el nostre alumnat que fer servir el català és un procés de conseqüències altament positives, no exempt de dificultats menors.

5 Oferta

Per tal de treballar aquestes actituds lingüístiques en clau positiva, aportar una gran oferta de recursos materials i immaterials pot ajudar aquest procés d'adquisició del català com a segona llengua.

Saber que hi ha una àmplia oferta de revistes, llibres, diaris, recursos lingüístics en línia, ràdios, televisions, productes etiquetats en català, retolació comercial, accions

1 Introducció

1.3 Com treballar les actituds lingüístiques

com el Voluntariat per la llengua o presència pública de català és de gran ajuda; fins i tot, ens atreviríem a dir l'"oferta" de persones catalanoparlants, entesa com a "oferta" de català al carrer que en possibilita l'ús social.

En aquest sentit, tota la informació que aportem serà un element engrescador que reforçarà la visió positiva que parlar català més enllà de les classes és possible. Els nostres alumnes no estan aprenent una segona llengua estrangera, sinó l'única llengua pròpia del territori on viuen i, a més a més, oficial i de preeminència social. Cal acompanyar el procés de raonament i convenciment amb elements d'ajuda i suport a l'adquisició del català i a l'ús fora de l'aula.

6 Suport

Les tasques lingüístiques que es treballen als cursos orals, si van acompanyades del coneixement de la realitat sociocultural que envolta l'alumne, tindran un grau d'èxit molt més gran. És a dir, cal donar un suport a l'alumne perquè pugui aplicar allò que aprèn a l'aula quan surti al carrer. El que abans es coneixia com a *marc sociolingüístic* és on nosaltres situem el treball de les actituds lingüístiques.

Aprendre català ha de comportar entendre el món català que ens envolta. Només si fem entendre el comportament lingüístic dels catalanoparlants no frustrarem les expectatives posades en el curs de català en el moment que l'alumne va decidir aprendre aquesta llengua. Per això, cal que des de les classes hi hagi un suport a aquest procés amb aquest treball de les actituds, els usos i els comportaments envers la llengua.

El coneixement dels recursos lingüístics en línia (4.10), per a les persones que ja són usuàries del català i que comencen a ser autònomes en la nostra llengua, pot ser un acompanyament i un suport que actuï positivament per reforçar els aprenentatges.

I també ho serà el fet que puguin comptar amb l'assessorament lingüístic que podran rebre posteriorment des del Consorci per a la Normalització Lingüística, mitjançant els tècnics d'Assessorament i els mateixos professors que han tingut al llarg dels cursos.

1 Introducció

1.3 Com treballar les actituds lingüístiques

7 El professor, exemple, model i referent

El professor és exemple i actua com a model davant de l'alumnat, també entre els adults inscrits als cursos de català per a adults. Per això, en el treball de les actituds lingüístiques és tan important que aquest model sigui impecable i estigui molt ben travat.

Recomanem parlar dels propis processos d'aprenentatge del català per part dels tècnics de Normalització Lingüística o dels seus familiars i avantpassats. Hi ha molts TNL amb arrels fora dels Països Catalans. Aquest és un argument molt sòlid davant dels alumnes, ja que actuem com a model d'integració i d'adopció del català. Mitjançant el relleu generacional, podem projectar actituds favorables al català a les noves generacions (els nostres fills i els infants que ens envolten) i adonar-nos que la societat que ens envolta parla català perquè així ho van decidir milers de persones arribades de fora del domini lingüístic fa dècades però que varen projectar els seus anhels de catalanitat per la via de l'adopció de la llengua del país.

També, en aquest sentit de model i exemple, ho és el professor quan s'adreça en català al conserge de l'edifici on hi ha la nostra aula, o a la persona que neteja l'aula, o al cambrer que li serveix un cafè. Si el professor parla català espontàniament sempre i amb tothom emet un missatge inequívoc a favor de la llengua davant del seu alumnat. Considerem imprescindible actuar així.

8 Canvi gradual

En aquest procés és possible que apareguin dubtes raonables sobre el que se'ls demana, és a dir, que els alumnes no acabin d'estar segurs de parlar català en determinats àmbits per les inseguretats pròpies dels adults davant d'un fet que els posa en una posició incòmoda, que els fa perdre el control de la situació: parlar en públic una llengua que no dominen. També és possible que, amb les dades que aportem, els canviï la seva visió (lingüística) del món i que això els provoqui un debat intern entre mantenir les postures antigues (plenes d'estereotips i prejudicis) i adoptar aquesta nova visió més democràtica i acollidora.

1 Introducció

1.3 Com treballar les actituds lingüístiques

Com que, en el fons, se'ls demana un canvi de mentalitat i d'actuació, això és un procés lent que no es fa amb un dia ni amb dues classes de català per a adults. Aquest procés de canvi és gradual, potser imperceptible, però constant i sense possibilitat de fer marxa enrere. Per això, us demanem paciència, saber administrar el procés al llarg del temps (des d'un Bàsic 1 a un Elemental 3) i acompanyar aquest treball sistemàtic en tots els mòduls de llengua oral. Per això, a partir dels 120 objectius que ens hem marcat, hem elaborat 130 propostes per fer a classe, una gran varietat d'activitats que es poden repetir i materials engrescadors per reforçar actituds ja treballades.

En aquest canvi gradual el professor hi té un paper importantíssim, ja que és la persona que actua de model i de referent i la que administra i gestiona a l'aula aquestes actituds lingüístiques dels alumnes que van canviant a favor del català. Cal prendre'n consciència i saber assumir aquest rol tan important i decisiu. No en va, anys després d'haver tingut alumnes que ja gairebé ni recordàvem, ells sí que es recorden de nosaltres i ens fan saber la gran empremta humana que els vam deixar com a professors seus. Si, a més a més, fem que nosaltres hàgim estat un element clau en el procés d'adopció del català, el nostre èxit és doble, ja que s'esdevé, aleshores, també un altre èxit social i col·lectiu, com a país: haver ajudat a incorporar a la llengua uns nous parlants i haver ajudat a integrar al país uns nous ciutadans.

9 Reforç positiu

En tot procés de canvi o d'aprenentatge és fonamental rebre una compensació que, per força, ha de ser positiva i compensadora de tot l'esforç que hem posat inicialment. És el que es coneix com a *reforç positiu*.

Aprendre català i adquirir actituds positives envers aquesta llengua ha de comportar uns reforços positius constants en els nostres alumnes. Si no s'esdevenen aquests reforços positius, el procés pot aturar-se, fer marxa enrere o, fins i tot, estroncar-se definitivament. Per això, cal buscar sempre el reforç positiu de totes les nostres accions encaminades a fer prendre consciència lingüística. És el que hem pretès amb l'apartat 4. *Usos lingüístics. El català, una llengua viva*, especialment reflectit al punt 4.1 *El català t'és útil*. I és el que s'aconsegueix quan, al carrer, algú aliè a la classe felicita els nostres alumnes perquè ja parlen català molt bé.

1 Introducció

1.3 Com treballar les actituds lingüístiques

Hem de mostrar tot allò que traiem de bo per aprendre català i compartir-ho amb els nostres alumnes. El resum final d'aquest apartat seria "Aprendre català ens fa catalans", cosa que no passa amb altres llengües del nostre entorn més immediat. A partir d'aquí, desgranem tots els elements que conté aquesta realitat i fem veure al nostre alumnat tot allò de positiu que trauran si adopten el català com una llengua important a la seva vida.

10 Cultura i coneixement

Ampliem els coneixements, viatgem, llegim, cultivem el nostre cervell, eixamblem les xarxes socials i culturals, aprenguem noves paraules i noves llengües, coneguem noves persones, relacionem-nos-hi sense complexos i amb respecte, etc. Si fem que aprendre català vagi acompanyat d'obrir-nos a un món nou de possibilitats, la llengua catalana serà el símbol d'una finestra oberta a una nova llibertat personal i col·lectiva. Si som capaços de fer allò que es va esdevenir al final del franquisme, quan es va unir la reivindicació del català a la llibertat i la democràcia, farem que donem noves oportunitats al català al segle XXI.

Parlar català ha de representar crear i recrear una nova societat, multilingüe, heterogènia, amb individus provinents de moltes cultures. Per això, proposem repassar aspectes interculturals bàsics (apartats 4.12, 4.13 i 4.14) i aprofitar aquesta nova societat que se'ns obre, encabint-hi el català com un element cohesionador de les aspiracions individuals i col·lectives. Els nostres alumnes poden fer un paper cabdal en aquestes noves oportunitats que tindrà el català al llarg del segle XXI.

2 Llengua, territori i demografia

2.1 El català, llengua d'Europa

Objectius

1. Donar a conèixer la diversitat lingüística europea.
2. Conèixer la diversitat lingüística dels estats europeus i de la Unió Europea més enllà de l'oficialitat reconeguda pels diferents estats.
3. Adonar-se que l'oficialitat i el reconeixement d'una llengua depenen de diversos factors.
4. Aprendre el nom de les llengües d'Europa.
5. Aprendre el nom dels estats i els gentilicis europeus.

Informació per als TNL

En els darrers anys hi ha hagut un interès creixent per la diversitat cultural i lingüística i és en aquest sentit que, a fi de preservar-la, s'han aprovat diverses declaracions o manifestos que així ho avalen. Cal veure-la com una riquesa i no com un problema i fer-ho arribar d'aquesta manera al nostre alumnat: la desaparició d'una llengua en el seu territori històric és una pèrdua per a tota la riquesa lingüística de la humanitat.

Algunes d'aquestes declaracions:

- Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, Unió Europea 1992
<http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Legislacio/Recull%20de%20normativa/Altres/cartaeur.pdf>
- Declaració Universal de Drets Lingüístics, Barcelona 1996
<http://www.linguistic-declaration.org/>
- Dia Internacional de la Llengua Materna, UNESCO 1999
<http://www.linguapax.org/>
- Declaració Universal sobre Diversitat Cultural, UNESCO 2001
- Any Europeu de la Interculturalitat, Unió Europea 2008
- Any Internacional de les Llengües, ONU 2008
- Decàleg "Sigues lingüísticament sostenible", UB 2008
http://www.ub.edu/xdl/dinlin/quefem/docs/decaleg_cat.pdf

2 Llengua, territori i demografia

2.1 El català, llengua d'Europa

Tot i que a Europa es parlen moltes llengües (més de 70 en sentit geogràfic estricte i al voltant de 200 si hi afegim totes les llengües que es parlen a Rússia), és el continent que presenta menys diversitat lingüística de tots. Així doncs, tenim que de les aproximadament 6.000 llengües que es parlen al món, les parlades a Europa representen tan sols l'1,25% del total.

Actualment la Unió Europea està formada per 27 estats: Alemanya, Àustria, Bèlgica, Bulgària, Regne Unit, Dinamarca, Eslovàquia, Eslovènia, Espanya, Estònia, França, Finlàndia, Grècia, Hongria, Irlanda, Itàlia, Letònia, Lituània, Luxemburg, Malta, Països Baixos, Polònia, Portugal, Romania, Suècia, Txèquia i Xipre.

Les 23 llengües oficials són les següents: alemany, anglès, búlgar, castellà, danès, eslovac, eslovè, estonià, finès, francès, gaèlic irlandès, grec, hongarès, italià, letó, lituà, maltès, neerlandès, polonès, portuguès, romanès, suec i txec.

El català a la Unió Europea està reconegut com a llengua semioficial. A partir del 2011 el català es podrà utilitzar a les reunions del Ple de la CALRE (Conferència d'Assemblees Legislatives Regionals Europees), organisme que agrupa més de setanta presidents de parlaments de les regions de la Unió Europea. Aquesta decisió va ser presa a proposta del president del Parlament de Catalunya l'octubre de 2010.

Tingueu en compte també que, a banda de les llengües territorials, caldria afegir el romaní, la llengua utilitzada pels gitanos, i les llengües utilitzades pels jueus: judeoalemany (jiddisch) i judeocastellà (judeoespanyol o sefardita). És important també la vinculació d'aquests col·lectius als Països Catalans i a l'Estat espanyol, en general. En el cas del romaní trobem un nombre considerable de parlants al nostre territori i algunes paraules que tenim en català procedeixen d'aquesta llengua: calé, catipén, pirar, xaval...

El fet que, com a catalans, siguem parlants d'una llengua històricament maltractada i ara amb possibilitats de recuperació, ens fa segurament més sensibles a l'hora de considerar i respectar les altres llengües, però també fa que tinguem comportaments propis de llengües subordinades.

Cal distingir entre el concepte de llengua minoritària i de llengua minoritzada: Llengua minoritària és un concepte quantitatiu, sempre comparat amb una majoria; per exemple, podem dir que el català és una llengua minoritària a l'Estat espanyol, ja que la parlen poc més del 20% dels habitants. La idea de llengua minoritzada es refereix a aquelles

2 Llengua, territori i demografia

2.1 El català, llengua d'Europa

Llengües que han estat subordinades a d'altres, és a dir, que han patit processos planificats de desaparició o de reducció del seu ús en els àmbits públics per la via de la substitució o mort de la població, trasllat forçós de la població, prohibició d'usar la llengua, ridiculització dels parlants, etc.

El català, per les seves característiques, es pot considerar una llengua minoritària o minoritzada en funció de la zona territorial i de l'àmbit d'ús de què estiguem parlant.

El català el podríem considerar una llengua minoritària i minoritzada quan:

- **No és la llengua de cap estat** que la defensi i la promoció sempre.
- **No és necessària per a la comunicació** en determinats àmbits d'ús.
- **El territori de la seva àrea lingüística pertany a un estat més extens** on la llengua de la majoria i oficial és una altra.
- **En manca la presència en sectors de la vida social.**

Malgrat tot això, dels processos de minorització i del fet de ser tractada sovint com una llengua de segona pel fet de ser minoritària, el català gaudeix d'un prestigi i d'un reconeixement que la situen al mateix nivell que altres llengües europees de demografia mitjana i que són les oficials dels estats respectius:

- **Pel seu reconeixement jurídic:** és oficial en un estat sobirà (Andorra) i, al costat del castellà, a Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià. Aquest reconeixement no es dona a la resta de territoris.
- **Per la seva demografia:** 9 milions de parlants (similar al nombre de parlants de suec, búlgar o txec).
- **Per la seva situació sociolingüística:** no ha estat abandonat mai pels seus parlants, es transmet de manera intergeneracional i l'entén més del 90% de la població.
- **Pel seu estatus lingüístic:** és una llengua codificada, normativitzada i estandarditzada, és a dir, compta amb diccionaris generals i especialitzats de tot tipus, una acadèmia de la llengua (l'Institut d'Estudis Catalans), un centre de terminologia (TERMCAT), una vasta Enciclopèdia Catalana, és una llengua ensenyada a les universitats, etc.

2 Llengua, territori i demografia

2.1 El català, llengua d'Europa

Activitats

- B2** **1** Si a classe hi ha alumnes procedents de països europeus o d'altres països del món, se'ls demana que expliquin quines llengües es parlen al seu país i quina és la situació d'aquestes llengües.
- B2** **2** Per parelles, després de llegir la pàgina 3, del Dossier d'acollida, digueu si són **veritables** (V) o **falses** (F) les afirmacions següents:

	V	F
1. Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià tenen el català com a llengua pròpia.		
2. El català es parla a quatre estats d'Europa.		
3. El català pertany a la branca de les llengües romàniques.		
4. El castellà, el francès i l'italià també són llengües romàniques.		
5. El català és llengua semioficial de la Unió Europea.		
6. El català té 9 milions de parlants a tot el domini lingüístic i és la 14a llengua més parlada de la Unió Europea.		
7. El català té més parlants que el danès.		
8. El Regne Unit va ser el primer país de la Unió Europea que va oferir estudis de català en una de seves universitats.		
9. Qualsevol ciutadà pot adreçar-se en català a les institucions de la Unió Europea i té dret a rebre una resposta en aquesta llengua.		
10. La legislació europea respecta i protegeix la diversitat lingüística.		

2 Llengua, territori i demografia

2.1 El català, llengua d'Europa

Solució

	V	F
1. Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià tenen el català com a llengua pròpia.	✓	
2. El català es parla a quatre estats d'Europa.	✓	
3. El català pertany a la branca de les llengües romàniques.	✓	
4. El castellà, el francès i l'italià també són llengües romàniques.	✓	
5. El català és llengua semioficial de la Unió Europea.	✓	
6. El català té 9 milions de parlants a tot el domini lingüístic i és la 14a llengua més parlada de la Unió Europea.	✓	
7. El català té més parlants que el danès.	✓	
8. El Regne Unit va ser el primer país de la Unió Europea que va oferir estudis de català en una de seves universitats.	✓	
9. Qualsevol ciutadà pot adreçar-se en català a les institucions de la Unió Europea i té dret a rebre una resposta en aquesta llengua.	✓	
10. La legislació europea respecta i protegeix la diversitat lingüística.	✓	

B2 3 Per parelles, consulteu el mapa de la pàgina 4 sobre les llengües d'Europa i feu una llista de 5 llengües parlades a Europa i de les quals abans de mirar el mapa no coneguéssiu ni el nom. Poseu al costat de cadascuna l'estat o estats on es parla. No tingueu en compte el territori de Rússia.

B2 4 A tot Europa només hi ha un estat monolingüe, és a dir, on només es parla una llengua i aquesta llengua no es parla enlloc més. Saps quin és? Sabries explicar per què?

[Solució: Islàndia per la seva situació geogràfica d'isolament i perquè ha estat molt poc habitada al llarg de la història.]

B2 5 Quin és l'estat de la Unió Europea on es parlen més llengües?
 [Solució: Itàlia amb 12 llengües] S'hi parla italià, albanès, alemany, català, eslovè, grec, occità, sard, retoromànic (friülà), francoprovençal, serbocroat i francès.

2 Llengua, territori i demografia

2.1 El català, llengua d'Europa

[A continuació, el segon estat europeu més multilingüe és França amb 10 llengües. S'hi parla francès, català, bretó, occità, francoprovençal, basc, cors, alemany, luxemburguès i neerlandès. I també l'Estat espanyol, amb 10 llengües territorials].

- B2** **6** Relaciona aquestes llengües amb el nombre de parlants i digues quines són oficials de la Unió Europea.

1. Maltès	a. 24.000.000
2. Rus	b. 155.000.000
3. Occità	c. 2.000.000
4. Romanès	d. 400.000
5. Eslovè	e. 3.000.000

[Solució: 1d / 2b / 3e / 4a / 5c

Són oficials de la UE: maltès, romanès i eslovè]

- B2** **7** El dia 21 de febrer se celebra el Dia Internacional de la Llengua Materna (en teniu més informació a l'enllaç que us hem posat anteriorment). Aquest és també un bon moment per a treballar la diversitat lingüística a l'aula.

Algunes propostes de treball:

- Demaneu als alumnes que ensenyin a la resta de la classe algunes paraules en les seves llengües maternes.
- Demaneu als alumnes que llegeixin algun petit text en la seva llengua materna (poesia, prosa).
- Demaneu als alumnes que portin alguna cançó en la seva llengua materna.
- Organitzeu alguna xerrada al voltant d'aquest tema.
- Habitualment, la UNESCO, Linguamón-Casa de les Llengües i l'Institut Linguapax acostumen a publicar materials amb informació sobre la diversitat lingüística. Podeu portar-ne algun a classe i treballar-lo.

2 Llengua, territori i demografia

2.2 El català, llengua de l'Estat espanyol

Objectius

1. Donar a conèixer la realitat plurilingüe de l'Estat espanyol.
2. Conèixer la realitat lingüística territorial de Catalunya.
3. Crear actituds lingüístiques favorables a la diversitat lingüística.
4. Aprendre el nom de les llengües de l'Estat espanyol.
5. Aprendre el nom de les comunitats autònomes de l'Estat espanyol i els seus gentilicis.

Informació per als TNL

L'Estat espanyol és un estat plurilingüe, malgrat que no sempre es reconegui així a si mateix, tant a l'interior com quan es projecta a l'exterior. Aquest fet, juntament amb la visió històrica monolingüe a la qual s'ha associat internacionalment (“a Espanya es parla espanyol”) ha fet que la gran majoria dels nouvinguts arribats al nostre país ignorin no només l'existència del català, sinó també aquest tret plurilingüe de l'Estat espanyol.

Les activitats que proposem han de servir per reconèixer l'existència de 9 llengües a l'Estat espanyol i per fer veure aquesta diversitat com a molt positiva. El fet que no hi siguin oficials o hi hagi diferents graus de reconeixement legal i de protecció política no han de restar possibilitats per a conèixer-les. En aquest cas, el català a Catalunya és la llengua minoritària i minoritzada de l'Estat espanyol que gaudeix del grau de protecció i de promoció més alts.

L'activitat també servirà per a començar a llimar els prejudicis lingüístics i les idees contràries a la pluralitat lingüística al món. Arreu del planeta s'hi parlen unes 5.000-6.000 llengües i hi ha uns 200 estats. Això fa que els correspongui una mitjana de 25-30 llengües. A més, cada llengua, la parlen aproximadament 1 milió de persones. Per tant, no és gens escabellat afirmar que 9 llengües a l'Estat espanyol són poques, tenint en compte que hi vivim més de 40 milions de persones. I aquesta presència no és contrària a l'entesa entre pobles i persones, ja que significa una riquesa cultural, lingüística i humana que cal protegir i potenciar.

Les 20 llengües més parlades del món suposen el 50% de la humanitat. Com dèiem abans, cada llengua té 1 milió de parlants de mitjana, tot i que el 95,2% de les llengües

2 Llengua, territori i demografia

2.2 El català, llengua de l'Estat espanyol

mundials té menys d'1 milió de parlants. El català, doncs, pel nombre de parlants, és una llengua important, ja que se situa en aquest 4,8% restant amb més d'1 milió de parlants (en té més de 9).

De les 5.000-6.000 llengües que se suposa que hi ha al món, el català se situa en la posició 72a. (l'estadística de l'*Ethnologue* del 2009, la situava en la posició 75a., d'un total de 6.909 llengües vives). Darrere de la llengua catalana hi ha el 98,6%-98,8% de les llengües del món. Qui ha dit, doncs, que el català és una llengua petita?

Un estat que es declari democràtic cal que protegeixi totes les seves comunitats lingüístiques, que en garanteixi la supervivència i que n'afavoreixi l'aprenentatge, l'estudi i la pervivència de tots els usos a tots els seus parlants i a tots els habitants del territori on és pròpia. Per això, reconèixer aquesta diversitat és el primer pas per entendre que és bo que es parlin, que existeixin i que tinguem un respecte escrupolós pels seus parlants.

Canviar la mentalitat respecte de la diversitat lingüística és fonamental si es vol ser un ciutadà amb actituds democràtiques i de respecte envers les llengües i els seus parlants. Assumir aquesta diversitat, aprenent la llengua del territori on es viu, és essencial per assegurar aquesta pervivència de les llengües al món, a l'Estat espanyol i, concretament, del català als Països Catalans.

La llista de 10 llengües correspon a les llengües territorials existents a l'Estat espanyol: castellà o espanyol, català, gallec, basc, asturleonès o asturià, aragonès, occità en la variant aranès, portuguès, àrab marroquí (Ceuta) i amazic (Melilla).

Les comunitats autònomes on hi ha una llengua diferent de la castellana són: Catalunya, el País Valencià, Múrcia, les Illes Balears, l'Aragó, Navarra, el País Basc, Astúries, Castella i Lleó, Galícia i les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla.

Els gentilicis d'aquests territoris són, respectivament: català-catalana, valencià-valenciana, murcià-murciana, balear, aragonès-aragonesa, navarrès-navarresa, basc-basca, asturià asturiana, castellanoleonès-castellanoleonesa, gallec-gallega, de Ceuta i de Melilla.

Cal evitar de totes totes fer servir denominacions despectives, encara massa vives als territoris respectius, com ara *chapurreado* (i variants) per al català de la Franja de Ponent (territoris de parla catalana de l'Aragó), *bable* per a l'asturleonès, *fabla* per a l'aragonès o la històrica denominació *berber* per a l'amazic (denominació despectiva nascuda en temps de l'Imperi romà, els *bàrbars* > berbers).

2 Llengua, territori i demografia

2.2 El català, llengua de l'Estat espanyol

Totes aquestes denominacions són producte de les successives repressions, prohibicions, menysteniments i burles contra els parlants d'aquestes llengües. Per posar uns exemples, com el seu nom indica, *chapurreado* (i variants) provenen de *chapurrear* (*Hablar con dificultad un idioma, pronunciándolo mal y usando en él vocablos y giros exóticos*, segons la definició de la Real Academia Española de la Lengua), és a dir, 'parlar malament', 'balbuçar'; *bable* prové de Babel (és a dir, confusió; la torre de Babel representa el càstig diví que fa que els humans no ens entenguem i parlem moltes llengües); o *fabla* és un manera de dir "el habla", és a dir, negar el caràcter de *llengua* de l'aragonès, ni que sigui com a llengua embrionària (juntament amb l'asturleonès).

També caldria evitar de classificar aquestes 10 llengües entre *llengües* i *dialectes*. Totes 10 són llengües o formen part d'un tot que és una llengua. En el cas de l'aranès, és un subdialecte de l'occità i alhora dialecte del gascó (l'occità està dividit en 6 grans dialectes, entre els quals hi ha el gascó; el gascó té subdialectes, entre els quals hi ha el *gascó de la muntanya* o aranès). Per això, no és cap varietat menyspreable, ja que forma part de la llengua occitana, tal com la legislació catalana no s'ha cansat de definir (*Lei der Occitan, aranés en Aran*; és a dir, la Llei de l'occità, aranès a la Vall d'Aran, aprovada pel Parlament de Catalunya el 2010 amb el 87% dels vots a favor).

També es pot comentar l'existència d'una onzena llengua, no territorial, però existent a l'Estat espanyol des de fa molts segles: el romaní, la llengua dels gitanos.

2 Llengua, territori i demografia

2.2 El català, llengua de l'Estat espanyol

Activitats d'escalfament (entre tots i en veu alta)

- B1 8 Alumnes procedents de l'estranger:** Qui de vosaltres va arribar directament a Catalunya? Què en sabíeu, exactament, de l'existència d'altres llengües que no fossin el castellà a l'Estat espanyol? Què en sabíeu, del català? Com ho sabíeu? De quina manera?
- B1 9 Alumnes procedents de l'Estat espanyol:** Qui de vosaltres va arribar a Catalunya procedent d'algun altre indret de l'Estat espanyol? De quin lloc concretament? S'hi parla alguna llengua diferent del castellà? Si és que sí, quina? Si és que no, què en sabies, del català? Com ho sabies? De quina manera?

Activitats

- B1 10** Mira el mapa i compta quantes llengües es parlen a l'Estat espanyol. Les coneixies totes?
- B1 11** Tria una comunitat autònoma i busca quines són les llengües que s'hi parlen.
- B1 12** Quina és la llengua territorial que es parla en una petita porció de Catalunya, concretament a la Vall d'Aran?

2 Llengua, territori i demografia

2.3 Llengua oficial i llengua pròpia: el català, l'occità (aranès) i el castellà

Objectius

1. Distingir entre els conceptes de llengua oficial i llengua pròpia.
2. Donar a conèixer les tres llengües oficials a Catalunya.
3. Donar a conèixer les dues llengües pròpies a Catalunya.
4. Fer una primera aproximació a la llengua occitana, en la seva variant aranesa.
5. Adonar-se de la gran similitud entre l'aranès i el català.
6. Adonar-se de la gran similitud que hi ha entre les llengües romàniques (català, castellà, occità...).
7. Aprendre algunes paraules en aranès.
8. Aprendre a fer un petit exercici de traducció.
9. Aprendre algun aspecte cultural de la Vall d'Aran.

Informació per als TNL

Quan parlem de llengua pròpia ens referim a la llengua de la comunitat històricament establerta en un territori concret. Així doncs, el català és la llengua pròpia de Catalunya i l'occità (aranès) la llengua pròpia de la Vall d'Aran. Segons la Declaració Universal de Drets Lingüístics, una llengua no pot ser considerada com a pròpia d'un territori únicament pel fet de ser oficial de l'estat o de tenir tradició de ser utilitzada dins d'aquest territori com a llengua administrativa o de certes activitats culturals.

Quan parlem de llengua oficial, ens referim a la llengua que ha estat establerta jurídicament o per consens públic entre el govern i els seus conciutadans i se n'ha regulat els àmbits d'ús públic: a les administracions públiques, a l'educació, als mitjans de comunicació oficials, al comerç, en l'etiquetage, en els productes culturals i de consum, etc.

Actualment a Catalunya, segons l'Estatut d'Autonomia (2006), hi ha tres llengües oficials: català, castellà i occità (aranès). El 22 de setembre de 2010 el Parlament de Catalunya va aprovar la Llei de l'occità (*Lei der occitan, aranés en Aran*) que regula i desenvolupa l'oficialitat d'aquesta llengua a tot el territori de Catalunya. D'aquesta manera Catalunya té en un mateix territori tres llengües oficials, situació gairebé única

2 Llengua, territori i demografia

2.3 Llengua oficial i llengua pròpia: el català, l'occità (aranès) i el castellà

a Europa que només es dona en un altre territori europeu: Luxemburg. Hi ha altres països europeus que tenen més d'una llengua oficial com poden ser Bèlgica o Suïssa, però aquesta oficialitat és geogràfica, és a dir, només es dona en una part del territori.

En el cas concret de l'aranès, cal saber les informacions següents, ja que és la segona llengua pròpia territorial de Catalunya:

- El parlen 6.000 persones a la Vall d'Aran (*Val d'Aran*, en aranès), on viuen 10.000 persones. A tot Occitània (França, Itàlia i Vall d'Aran) es calcula que entre 1 i 3,7 milions de persones tenen coneixements d'occità; es calcula que uns 2 milions són capaços de parlar-lo.
- L'aranès és la llengua vehicular de totes les escoles de primària de l'Aran i s'estudia a l'únic institut de secundària, juntament amb el català, el castellà, l'anglès i el francès.
- L'aranès s'estudia a la Universitat de Lleida, en un IES d'Esterrí d'Àneu, a Barcelona i a d'altres ciutats catalanes, on el Conselh Generau d'Aran organitza cursos.
- L'Associació d'Agermanament OccitanoCatalà (CAOC) també organitza cursos a Barcelona d'occità referencial (llenguadocià).
- L'aranès compta amb unes normes ortogràfiques oficials, una gramàtica feta per Aitor Carrera, diccionari de verbs conjugats i diccionaris d'aranès, gascó i occità, alguns en línia (http://www.aranes.org/web/?page_id=326 i <http://amourdelire.free.fr/diccionari>).
- Es poden seguir diferents emissions de ràdio i televisió en aranès: TV3 (www.tv3.cat/aran), BTV (<http://www.btvnoticies.cat/especials/infosidiomes>) i Catalunya Ràdio (<http://www.catradio.cat/?seccio=cercador&textBusca=Meddia%20aran%E8s>). Fa poc ha nascut el primer canal de televisió per Internet en aranès, Hèmtv Aran (<http://hemtv.xiptv.cat>), que de moment emet en proves i que pretén crear una comunitat de comunicació occitana i donar, alhora, plena normalitat a l'aranès.
- Hi ha força llibres publicats en aranès i en occità. L'editorial Pagès Editors, de Lleida, té quatre col·leccions publicades en aranès (*Garona*).

2 Llengua, territori i demografia

2.3 Llengua oficial i llengua pròpia: el català, l'occità (aranès) i el castellà

Activitats

- B3 13** Digues quantes llengües pròpies hi ha a Catalunya i a quins territoris es parlen.
[Solució: dues, català a Catalunya i occità (aranès) a la Vall d'Aran].
- B3 14** Digues quantes llengües oficials hi ha a Catalunya.
[Solució: tres, català, occità (aranès) i castellà]
- B3 15** Si la tecnologia de l'aula ho permet, és a dir, si disposem d'ordinador amb connexió a Internet, els alumnes escolten a classe algun fragment de les notícies en aranès (www.tv3.cat/aran o <http://www.btvnoticies.cat/especials/infosidiomes>) i prenen nota de tres paraules que siguin iguals que en català, tres de molt similars i tres de diferents. Posteriorment es posen en comú a la pissara les paraules que han anat anotant i es constata l'afinitat entre català i occità (aranès). Es poden consultar dos diccionaris en línia directament a l'aula per buscar les paraules dubtoses (http://www.aran.es/web/?page_id=326 i <http://amourdelire.free.fr/diccionari/>).
- B3 16** Si la tecnologia de l'aula no ho permet, el professor fa una gravació en un CD o llapis de memòria d'algun fragment de les notícies de Catalunya Ràdio (programa *Meddia Aranés* a <http://www.catradio.cat/?seccio=cercador&textBusca=Meddia%20aran%E8s> per escoltar-lo a l'aula i fer el mateix tipus d'activitat que en l'exercici anterior.
- B3 17** El professor porta a classe un text en aranès i els alumnes, per parelles, el llegeixen en veu baixa i miren si l'entenen. Pregunten les paraules que no saben (el professor el té traduït al català). El text original aranès i la traducció al català són els següents:

2 Llengua, territori i demografia

2.3 Llengua oficial i llengua pròpia: el català, l'occità (aranès) i el castellà

Era Val d'Aran ja compde damb ua mèrca de garantia entàs sòns productes

Diuendres, 24 de Seteme de 2010

Eth conselhèr de Torisme, Comèrç e Transpòrt a presentat aué era mèrca de garantia dera Val d'Aran entàs sòns productes autoctòns. Dempús de tres ans intensi de trabalh, eth Conselh Generau d'Aran, per miei deth sòn Departament de Miei Ambient e Pagesia, a artenhut aguesta importanta distincion. Eth conselhèr a qualificat era mèrca de “fòrça relevanta” entàs productors e entà toti es aranesi, pr'amor que damb era mèrca de garantia se defenen es productes dera Val d'Aran. “Era intencion ei protegir as nòsti productors entà qu'elabòren productes deth país e seguir trabalhant entà obtier era denominacion d'origen”.

Toti es productors aranesi que volguen introdusir es sòns productes ena mèrca de garantia poderàn adreçar-se ath Conselh Generau d'Aran, a on receberàn tota era informacion e eth supòrt de besonh entà sumar-se ad aquest important projècte. Actuaument, era mèu, eth patè, es anditos, eth caviar e era reconeishuda òlha aranesa son es productes que se beneficien d'aquest distintiu qu'aufrís ath consumidor era autenticitat d'un producte unic, diferenciat, que recep potenciacion e proteccion ath laguens deth mercat.

Era mèrca de garantia se refòrce deman, dia 25 de seteme, damb era celebracion dera hèira artesanau Hèt a man, hèt aciu, a on es visitaries, ath delà de recéber informacion dera mèrca, poderàn degustar e crompar es productes autoctòns e participar enes talhèrs e demostracions d'artesans de ceramica, husta e teishit, entre d'auti.

Web deth Conselh Generau d'Aran

www.conselharan.org

2 Llengua, territori i demografia

2.3 Llengua oficial i llengua pròpia: el català, l'occità (aranès) i el castellà

La Vall d'Aran ja compta amb una marca de garantia per als seus productes

Divendres, 24 de setembre de 2010

El conseller de Turisme, Comerç i Transport ha presentat avui la marca de garantia de la Vall d'Aran per als seus productes autòctons. Després de tres anys intensos de feina, el Consell General d'Aran, per mitjà del seu Departament de Medi Ambient i Pagesia, ha aconseguit aquesta important distinció. El conseller ha qualificat la marca de “força rellevant” per als productors i per a tots els aranesos, ja que amb aquesta marca de garantia es defensen els productes de la Vall d'Aran. “La intenció és protegir els nostres productors perquè elaborin productes del país i seguir treballant per tal d'obtenir la denominació d'origen”.

Tots els productes aranesos que vulguin introduir els seus productes a la marca de garantia podran adreçar-se al Consell General d'Aran, on rebran tota la informació i el suport necessari per sumar-se a aquest important projecte. Actualment la mel, el paté, els *anditos* (embotits), el caviar i la reconeguda olla aranesa són els productes que es beneficien d'aquest distintiu que ofereix al consumidor l'autenticitat d'un producte únic, diferenciat, que rep potenciació i protecció a dins del mercat.

La marca de garantia es reforça demà, dia 25 de setembre, amb la celebració de la fira artesanal “Fet a mà, fet aquí”, on els visitants, més enllà de rebre informació de la marca, podran degustar i comprar els productes autòctons i participar en els tallers i demostracions d'artesans de ceràmica, fusta i teixit, entre d'altres.

Notícia extreta del web del Conselh Generau d'Aran i traduïda pels autors d'aquest material

2 Llengua, territori i demografia

2.3 Llengua oficial i llengua pròpia: el català, l'occità (aranès) i el castellà

- B3 18** El professor demana que tradueixin al català, per parelles, alguns fragments del text (que poden ser frases o paràgrafs).
- B3 19** El professor demana la traducció de les paraules següents i fa notar les semblances entre occità aranès i català. Curiosament moltes solucions de l'occità gascó (del qual depèn l'aranès) s'assemblen a solucions del castellà:

hilh, hilha	-	fill, filla
hèsta	-	fiesta
hèira	-	fira
haria	-	farina
hum	-	fum
hormatge	-	formatge
lua	-	lluna
lan	-	llana
pan	-	pa
peish	-	peix
arròca	-	roca
arriu	-	riu

- B3 20** El professor passa l'himne oficial de la Vall d'Aran, anomenat actualment *Montanhes araneses* i basat en una cançó tradicional anomenada *Aqeres montanhes* (Aquelles muntanyes), que a la resta d'Occitània es coneix amb el títol *Se canta*. Aquesta versió va ser aprovada pel Conselh Generau d'Aran el 15 de desembre de 2008 i ara és l'himne oficial de l'Aran. Els alumnes la llegeixen i comparen les versions catalana i occitana.

Pot escoltar-se a: <http://www.youtube.com/watch?v=-G8qDG5ygyY>

2 Llengua, territori i demografia

2.3 Llengua oficial i llengua pròpia: el català, l'occità (aranès) i el castellà

MONTANHES ARANESES

Aqueres montanhes
que tan nautes son,
m'empèishen de véder
mèns amors a o son.

Nautes se son nautes
ja s'abaisharàn
es mies amoretes
que s'aproparàn.

Montanhes araneses
a on es pastors
es hònts regalades
tròben, e jordons.

Se cantes perquè cantes
cantes pas per jo
cantes per ma hilha
que non ei près de jo.

Montanhes coronades
tot er an de nhèu,
tan nautes e bères
que vos pune eth cèu.

Montanhes araneses
pientades de rius,
de totes grandeses
vos adorne Diu.

Nòsti amors veiguéretz
com rosèr florir,
volem com es pares,
guardant-vos morir.

MUNTANYES ARANESES

Aquelles muntanyes,
que tan altes són,
m'impedeixen veure
els meus amors on són.

Altes, si són altes,
ja les abaixaran;
els meus amorets
que s'aproparan.

Muntanyes araneses
on els pastors
les fonts regalades
troben, i gerds.

Si cantes per què cantes;
no cantes per mi,
cantes per la meva filla,
què és lluny de mi.

Muntanyes coronades
tot l'any de neu;
tan altes i belles
que us besa el cel.

Muntanyes araneses
pintades de rius,
de totes grandeses
us adorna Déu.

Els nostres amors veiéreu
com roser florir,
volem com els pares,
mirant-vos morir.

2 Llengua, territori i demografia

2.4 Els Països Catalans

Objectius

1. Donar a conèixer el domini lingüístic del català.
2. Comparar el territori dels Països Catalans amb estats d'Europa de dimensions semblants.

Informació per als TNL

Quan parlem de *Països Catalans* ho fem des de l'òptica d'unitat lingüística i cultural inqüestionable i inqüestionada pel món filològic mundial. És, doncs, una denominació lingüística i cultural, no pas política. Altres denominacions que es poden fer servir són *domini lingüístic* i *territoris de parla catalana*.

Catalunya té més de mil anys d'història. La llengua catalana també té més de mil anys d'història. La parlen uns nou milions de persones en un territori on en viuen dotze milions: Catalunya, el País Valencià (Castelló, València i Alacant), les Illes Balears (Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera), la Catalunya del Nord (al sud de França, a cinc comarques: el Rosselló, el Conflent, el Vallespir, el Capcir i l'Alta Cerdanya), Andorra, algunes zones de l'Aragó (la Franja de Ponent, a 50 municipis repartits entre les províncies d'Oscà, Saragossa i Terol), Múrcia (la petita regió del Carxe) i la ciutat de l'Alguer (a l'illa italiana de Sardenya). Tots aquests territoris formen part del que coneixem com a *territoris de parla catalana* o *domini lingüístic català* o també *Països Catalans*.

Aquests territoris diferents, amb històries i situacions diferents, estan units per una sola llengua: el català. A l'edat mitjana formaven part d'un sol estat dins de la Corona d'Aragó i ara estan repartits en quatre estats: Espanya, Andorra, França i Itàlia.

Les terres que conformen els Països Catalans tenen una vasta extensió territorial, allargassada al costat de la Mediterrània, comparables amb estats d'Europa. Per posar uns exemples, els Països Catalans tenen 70.520 km²; Irlanda, 70.273 km²; Dinamarca, 43.094 km²; Holanda, 41.526 km²; Suïssa, 41.290 km²; o Bèlgica, 30.528 km².

2 Llengua, territori i demografia

2.4 Els Països Catalans

Activitats

- B1 21** Hi havia algun territori de parla catalana que no coneguessis?
- B1 22** A quantes comunitats autònomes espanyoles es parla català?
[la resposta correcta és cinc: Catalunya, el País Valencià, les Illes Balears, l'Aragó i Múrcia]
- B1 23** Digues cinc ciutats d'arreu del domini lingüístic on es parli català.
[ciutats com València, Castelló de la Plana, Alacant, Elx, Alcoi, Perpinyà, Ceret, Prada de Conflent, Fraga, Tamarit de Llitera, Benavarri, Andorra la Vella, Palma de Mallorca, Maó, Ciutadella o Eivissa són catalanoparlants]
- B1 24** Quin d'aquests territoris és més gran: els Països Catalans, la república d'Irlanda, Dinamarca, Suïssa, Bèlgica o Holanda?
[la resposta correcta és els Països Catalans (70.520 km²), seguida d'Irlanda (70.273 km²), Dinamarca (43.094 km²), Holanda (41.526 km²), Suïssa (41.290 km²) i Bèlgica (30.528 km²)]

3 Marc històric. Història recent de la llengua catalana

3.1 La persecució i l'intent d'aniquilació. Usos lingüístics contraris al català

Objectius

1. Donar a conèixer la història de persecució política del català dels darrers 300 anys.
2. Saber que la persecució política de la llengua catalana ha creat actituds i usos lingüístics dels catalans no sempre favorables a l'ús inicial del català.
3. Reconèixer la identitat i la història lingüística de les altres persones.

Informació per als TNL

És molt important treballar els apartats 3.1 i 3.2 consecutivament.

És important que l'alumnat conegui l'existència, a la nostra història recent (en els darrers 300 anys), de la persecució política de la llengua catalana, per tal de poder entendre les actituds i els usos lingüístics dels catalanoparlants, per exemple: els canvis de llengua sobtats i inexplicables, les excuses de “la bona educació” per no parlar català, el fet de no parlar en català a un nouvingut, el percentatge important de gent que no sap parlar-lo, els territoris amb una presència molt baixa de català, etc.

Cal explicar que l'intent de desaparició del català, amb les contínues prohibicions (l'última de les quals va ser durant la dictadura franquista 1939-1975), ha provocat que tota la població de parla catalana sàpiga parlar també el castellà, a l'Estat espanyol, i que s'hagin introduït comportaments lingüístics a favor del castellà (contestar en castellà a algú que ens parla en castellà, adreçar-nos en castellà a un desconegut o adreçar-nos en castellà a un estranger).

Per això, cal raonar a classe que la persecució ha comportat una assumpció, per part dels catalanoparlants, d'una situació de minorització lingüística que fa que tendeixin a parlar la llengua majoritària (castellà, francès o italià) en molts casos en què podrien fer servir el català. O per tal d'entendre per què hi ha zones dels Països Catalans on el català gairebé no és present.

En el moment en què parlem obertament d'aquest tema, un corrent de solidaritat i de simpatia recorre els nostres alumnes, que fa que s'adhereixin a la llengua catalana d'una manera més forta i a un projecte de Catalunya en què no hi hagi cap mena de

3 Marc històric. Història recent de la llengua catalana

3.1 La persecució i l'intent d'aniquilació. Usos lingüístics contraris al català

discriminació ni de persecució. Raonant i enraonant sobre el tema, expliquem el comportament de bona part de la ciutadania catalana, que canvia sistemàticament de llengua davant d'un no-catalanoparlant (a Catalunya és gairebé un 80% qui no usa el català amb un no-catalanoparlant), i fem més entenedora una societat complexa i de vegades contradictòria en matèria de llengua.

Activitats

- B3 25** Al teu lloc d'origen, saps si hi ha hagut alguna persecució per motiu de llengua? Explica-la a classe i comparteix-la amb els companys.
- B3 26** Sabies que als catalans se'ls va ensenyar a canviar de llengua del català al castellà durant la dictadura franquista amb imposicions de vegades tan violentes com “hable en cristiano” o “en español” i de vegades més subtils com “per educació” o demanant perdó per haver parlat en català inicialment? Per això, molts catalans no accepten que ara, en democràcia, se'ls demani o exigeixi un canvi de llengua que signifiqui renunciar al català. N'eres conscient, d'aquesta prohibició?
- B3 27** T'has trobat en algun cas que hagis volgut parlar en català amb un català i t'hagi respost en castellà? En aquell moment, vas saber per què aquella persona actuava així? Ho entens ara?

3 Marc històric. Història recent de la llengua catalana

3.2 Les polítiques de recuperació de la llengua catalana

Objectius

1. Positar les polítiques de recuperació de la llengua catalana.
2. Contrarestar aquelles visions negatives sobre les polítiques de recuperació de la llengua amb les quals sovint els nostres alumnes arriben a classe, plenes d'estereotips, prejudicis, falsedats i distorsions.
3. Reflexionar sobre la necessitat de sumar esforços per tal de fer del català la llengua habitual dels habitants de Catalunya.

Informació per als professors

És molt important treballar els apartats 3.1 i 3.2 consecutivament.

En aquest apartat és fonamental que l'alumnat reflexioni i s'adoni que, per tal de contrarestar els segles de marginació, persecució i prohibició del català, cal que els successius governs dels diferents territoris on es parla català duguin accions decidides de recuperació i foment de la llengua catalana. Que és molt comprensible que es vulguin fer polítiques de reequilibri que fomentin la llengua minoritzada i minoritària. I que aquestes mesures siguin vistes per la població com a molt positives.

És per això que caldrà fer la reflexió sobre les polítiques de foment del coneixement i l'ús del català i les polítiques que assegurin els drets lingüístics dels catalanoparlants.

Caldrà fer reflexions, posar exemples i contrarestar aquelles imatges negatives amb les quals sovint els nostres alumnes arriben a classe, plenes d'estereotips, prejudicis, falsedats i distorsions provinents, en gran part, dels mitjans de comunicació espanyols de gran difusió contraris a la recuperació de la llengua catalana i als drets lingüístics dels catalanoparlants.

En aquesta activitat segurament apareixeran informacions recents publicades a la premsa o motivades per una utilització política de la llengua. Caldrà, doncs, tenir arguments i conèixer de primera mà les darreres polèmiques a l'entorn de la llengua (sentència del Tribunal Constitucional, la immersió lingüística, les lleis del cinema, del consum, de l'occità, d'acollida de les persones immigrades i les persones retornades a Catalunya, l'exigència de català als nous professors universitaris, etc.).

3 Marc històric. Història recent de la llengua catalana

3.2 Les polítiques de recuperació de la llengua catalana

Activitats

- B3 28** En parelles, penseu cinc actuacions que cregueu que poden afavorir l'ús públic del català, és a dir, perquè la gent conegui la llengua catalana i la utilitzi més.

- B3 29** Penseu una mesura que el govern de la Generalitat de Catalunya hagi dut a terme darrerament per impulsar la llengua catalana i busqueu-hi els aspectes positius. També s'hi valen totes les polítiques de recuperació de la llengua que s'hagin fet en els darrers 30 anys.

3 Marc històric. Història recent de la llengua catalana

3.3 Augment demogràfic als segles XX i XXI

Objectius

1. Explicar la població catalana actual com una suma d'autòctons i d'immigracions successives al llarg dels segles XX i XXI.
2. Entendre que el que ha estat *immigrant* en algun moment de la seva vida passa a ser *ciutadà* de Catalunya.
3. Reconèixer la identitat del nostre alumnat, sobre la base de parlar del seu origen geogràfic.
4. Entendre la realitat sociolingüística actual de Catalunya a partir de l'arribada de les onades immigratòries en el context històric de l'època.

Informació per als TNL

Catalunya és un país d'immigrants des de fa segles. En aquest apartat caldrà fer una reflexió sobre l'increment notable de població del segle XX (dues onades immigratòries) i el que hi ha hagut del 2000 al 2010, que han fet que passéssim dels 2 milions de persones que hi havia l'any 1900 als 7,5 milions actuals, del 2010.

En aquesta reflexió caldrà fer un reconeixement de la identitat de tots els presents, entenent que la suma de tots els habitants actuals és el que, en primer lloc, fa que hi hagi els 7,5 milions d'ara i, en segon lloc, dona riquesa cultural i humana i diversitat de tota mena al país. També caldrà tenir present que aquest conjunt heterogeni de persones s'han de poder comunicar entre elles en la llengua pròpia del territori, el català.

El Parlament de Catalunya ha aprovat al 2010 la Llei d'acollida de les persones immigrades i les retornades a Catalunya, que és una llei pionera al sud d'Europa. Entre les moltes novetats positives de la llei, n'hi ha una de molt important: el català queda definit per primera vegada en un text jurídic com a llengua comuna, cosa que el converteix en la llengua que uneix tots els habitants del nostre país, inclosos els nostres alumnes. Fóra molt bo, doncs, que els féssim arribar aquesta idea i que la treballéssim a classe.

3 Marc històric. Història recent de la llengua catalana

3.3 Augment demogràfic als segles XX i XXI

Activitats

- B2 30** El professor escriurà a la pissarra les respostes dels alumnes a la pregunta següent: Quin any vas arribar a Catalunya? [Si hi han nascut, es compta l'any del naixement; la reflexió posterior és adonar-nos que la classe és una suma de persones que viuen a Catalunya i que han arribat en èpoques diverses].
- B2 31** El professor tornarà a escriure a la pissarra les respostes dels alumnes (els orígens geogràfics) a la pregunta següent: Els teus pares on van néixer? I els teus avis? [La reflexió posterior ha d'incloure el reconeixement de l'origen geogràfic de cadascú, ha de permetre parlar de les tres onades immigratòries fortes dels segles XX i XXI i ha de servir per reconèixer el paper de les generacions precedents, pares i avis].

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.1 Utilitat de la llengua catalana. El català t'és útil!

Objectius

1. Conscienciar els alumnes que poden utilitzar el català en qualsevol àmbit de la vida quotidiana.
2. Conscienciar els alumnes que l'aprenentatge de la llengua pot suposar una millora laboral.
3. Donar els recursos suficients a fi que els alumnes puguin fer-lo servir en tots els àmbits.
4. Fer-los adonar de la importància de practicar la llengua en tots els àmbits a fi de consolidar els coneixements apresos a l'aula.
5. Aprendre què és una sol·licitud.
6. Saber escriure sol·licituds a les administracions públiques properes (ajuntaments).
7. Repassar els noms dels oficis i els àmbits de feina on es duen a terme.
8. Practicar estructures i converses curtes en àmbits socials que permetin dur a terme tasques senzilles.
9. Aprendre a escriure notes curtes a organismes oficials amb un registre no excessivament formal (escoles).

Informació per als TNL

En aquest apartat volem conscienciar els alumnes de la importància d'introduir la nova llengua que estan aprenent en tots els àmbits de la vida quotidiana a fi que puguin consolidar els coneixements que s'adquireixen a l'aula.

Pel que fa a l'àmbit laboral, cal explicar-los la importància de saber català si volen accedir a determinats sectors laborals: a l'Administració pública és un requisit indispensable regulat jurídicament, ja que és la llengua d'ús normal de totes les administracions públiques de Catalunya (capítol I de la Llei 1/1998, de política lingüística).

També es trobaran que en d'altres ofertes de treball del sector privat cal saber entendre i parlar català, principalment en totes aquelles feines que es desenvolupen de cara al públic. Els clients o consumidors valoren molt positivament ser atesos en la seva llengua i aquesta qüestió també està regulada per llei (capítol VIII de la Llei 22/2010, de 20 de juliol, del Codi de consum de Catalunya).

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.1 Utilitat de la llengua catalana. El català t'és útil!

És justament sobre la base que les administracions públiques de Catalunya asseguruen un ús del català amb el ciutadà, que caldrà aprofitar aquesta avinentesa per fer entendre als alumnes que és molt positiu que s'adrecin en català als ajuntaments, a l'ambulatori, a les escoles i instituts, etc. D'aquesta manera, s'asseguren un ús del català mínim, sobretot en els barris i ciutats on els nostres alumnes es queixen que no sempre poden parlar català. És a dir, utilitzant les administracions públiques com la garantia de respecte de la tria lingüística i dels drets lingüístics dels ciutadans, farem que s'hi augmenti l'ús del català. Si entenen que *fer servir el català significa aprendre més català*, provocarem un canvi d'actitud i d'ús lingüístic.

Cal explicar-los també quines poden ser a vegades les actituds lingüístiques de molts catalanoparlants i els canvis inexplicables de llengua davant de persones desconegudes o de persones que no dominen prou la llengua catalana (ja se n'ha parlat en d'altres apartats d'aquesta guia didàctica: la minorització lingüística, el fet que tots els catalanoparlants sàpiguen castellà, etc.) i avisar-los que moltes vegades hauran de demanar que els parlin en català o explicar que estan estudiant català i que volen practicar-lo. Davant d'aquestes explicacions, es trobaran que els interlocutors no només canvien de llengua, sinó que, a més, es produeix una situació d'empatia vers la persona que està aprenent català a partir de la qual l'aprenent, fins i tot, trobarà més col·laboració i ajuda.

Activitats

- B3 32** Escalfament. Per començar, es pregunta als alumnes si han canviat els seus hàbits lingüístics d'ençà que estan estudiant català. Es demana que expliquin on i amb qui practiquen la llengua que estan aprenent i quins són els resultats. Les preguntes podrien ser: Parleu català amb desconeguts? Parleu català quan responeu al telèfon? Heu trobat algun company/a de feina amb qui practicar? Teniu amics o veïns que us parlin en català?
- B3 33** A continuació, els podeu preguntar: Teniu res a demanar al vostre ajuntament? Aquí teniu un model de sol·licitud (també anomenat *instància*). Per parelles, redacteu el document fins a la part on diu EXPOSO; després feu un intercanvi de documents entre els grups i un grup diferent, redacta la part on diu SOL·LICITO. Després es fa la posada en comú de tots els grups i se'n comenten els errors.

Es pot utilitzar un model de sol·licitud original.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.1 Utilitat de la llengua catalana. El català t'és útil!

SOL·LICITUD

1. DADES PERSONALS

Nom i cognoms DNI

Domicili

Població Codi postal

Telèfons: Fix Mòbil

Adreça electrònica

2. EXPOSO

.....

.....

.....

.....

.....

3. DEMANO

.....

.....

.....

.....

.....

....., d de 20

Signatura de la persona interessada

Ajuntament d

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.1 Utilitat de la llengua catalana. El català t'és útil!

Activitats

- B3 34** Es reparteixen les sol·licituds redactades als alumnes, intentant que no es donin a la parella que l'ha redactada. En aquest cas, han d'imaginar-se que són treballadors de l'Ajuntament i que responen al ciutadà que ha presentat la instància. El professor els pot ajudar amb un breu redactat inicial genèric per a tothom (no cal que tingui la forma de la carta formal).

"Sr./Sra..."

Responent la vostra sol·licitud del dia ..., us comuniquem que..."

Signatura

Data

- B3 35** Relaciona cadascuna d'aquestes frases amb cadascun dels oficis.

Oficis:

1. dependent
2. comptable
3. personal de neteja
4. administratiu
5. lampista
6. cambrer
7. professor
8. infermer
9. perruquer
10. comercial

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.1 Utilitat de la llengua catalana. El català t'és útil!

Activitats

- B3 36** Penseu, per parelles, quina frase podríeu adreçar per demanar alguna cosa als treballadors següents que us atenguessin al seu lloc de feina (per exemple: una dependenta d'una peixateria: "Si et plau, Dolors, em pots preparar un lluç mitjà i posar-me un quilo de musclos?"):

- Un cambrer al restaurant
- Un cambrer al bar
- Un dependent en una botiga de telefonia mòbil
- Un forner o dependent de fleca
- Un pastisser o dependent de pastisseria
- Un perruquer
- Un electricista
- Un agent d'una asseguradora de vehicles
- Un dependent en una sabateria
- Un instal·lador de finestres

Poseu en comú els resultats del treball fet en parelles.

- B3 37** Escriu una nota al mestre del teu fill explicant-li per què ahir no va poder anar a classe. Recorda de posar-hi la data d'avui, la salutació inicial, d'identificar-te, d'exposar-li els motius de la nota, d'acomiarar-te finalment i de signar a continuació.
- B3 38** Repartiu les notes redactades a l'exercici anterior entre tots els alumnes, vigilant que no els donem a la parella que l'ha redactada. Llavors se'ls diu: Ara imagineu que sou el mestre que rep la nota del pare o de la mare, llegiu-la i responeu-li. Seguiu el mateix esquema que a l'exercici anterior.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.2 Cultura catalana

Objectius

1. Fer conèixer als alumnes el portal Culturcat com un accés directe i fàcil a molts aspectes de la cultura catalana.
2. Aprendre a fer servir el portal Culturcat.
3. Despertar la curiositat entre el nostre alumnat sobre elements de cultura catalana.
4. Reflexionar sobre l'heterogeneïtat històrica de la cultura catalana.
5. Reflexionar sobre el concepte *cultura* i *cultura catalana* com uns elements canviants en procés de creació i recreació constants.
6. Aprendre conceptes culturals nous associats a la cultura catalana.
7. Aprendre coneixements nous de cultura catalana.

Informació per als TNL

Des del setembre de 2010, és actiu el portal CulturCat, un web creat per la Generalitat de Catalunya per tal de fer accessible qualsevol aspecte de la cultura catalana al gran públic català i estranger. Per això es pot trobar en català, occità, castellà, anglès i francès.

Segons els autors: “En aquest portal hi trobareu tot el que cal saber sobre la cultura catalana. No és un portal exhaustiu, però conté allò que els comitès d'experts consultats han considerat com a conceptes bàsics i necessaris per a conèixer la cultura catalana en la seva globalitat i amb tot el rigor.

El web planteja tres maneres d'accedir a la informació. L'usuari pot escollir un article a través d'una de les imatges de l'anell oscil·latori. També pot clicar sobre un segle concret i obtenir tota la informació cultural vinculada al període temporal escollit o pot optar per fer una cerca concreta a través del cercador. El cercador d'aquest web contextualitza la informació en diversos àmbits de la cultura, de manera que l'usuari rep informació no només sobre el concepte buscat, sinó també sobre conceptes que estan vinculats d'alguna manera a la cerca principal.

El portal disposa d'una versió clàssica, amb un format de navegació clàssic que segueix tots els paràmetres d'accessibilitat.”

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.2 Cultura catalana

Aquesta és, doncs, una ocasió molt bona per a atansar el nostre alumnat no català a la cultura feta als Països Catalans i perquè investiguin allò que els atregui més.

Com que al CPNL no s'acostumen a disposar d'aules informàtiques, amb tants ordinadors com alumnes (o per a parelles d'alumnes), les activitats proposades estan pensades per a fer a casa (primera classe) i després comentar-ho a classe (segona classe). No cal dir que, si es té la possibilitat de fer servir una aula d'informàtica, es faci tot el que proposem en una mateixa classe.

Activitats

- E3 39** Després de l'explicació del professor, a la primera classe, de què és el Culturcat i de com es pot fer servir, proposarà que cada alumne amb accés a Internet busqui a casa seva un element de la cultura catalana que li agradaria conèixer. En el cas dels alumnes que no tinguin accés a Internet, el professor els pot proposar temes i portar-los impresa la informació desitjada a la classe següent. En comú, a la segona classe, cada alumne explica durant uns quants minuts què ha buscat, què ha trobat i què li ha cridat més l'atenció o què ha après que no sabés abans.
- E3 40** El professor preguntarà als seus alumnes en quin segle de la història de Catalunya els agradaria situar-se (per exemple, al segle XXI, o al segle XX, o al segle XV). Llavors, segons el segon tipus de cerca explicat ("També pot clicar sobre un segle concret i obtenir tota la informació cultural vinculada al període temporal escollit"), buscaran tots aquells articles de cultura que els cridin l'atenció d'aquell segle. Els llegiran, preguntaran o buscaran el vocabulari que no entenguin i faran la comprensió lectora global del text.
- E3 41** Posteriorment, seguint l'activitat anterior, en comú, els alumnes s'explicaran les informacions culturals que han trobat i en destacaran allò que els ha cridat l'atenció o allò que els ha agradat més.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.2 Cultura catalana

Activitats

- E3 42** El professor proposarà de debatre què és *cultura* i què és *cultura catalana*. Es pot començar responnent les dues primeres pregunta: Què creus que és la cultura? Què creus que és la cultura catalana? Es pot continuar debatent què entenen per cultura catalana amb diferents articles que es poden trobar a Culturcat: “Les festes de bous a Catalunya”, “Festes a Catalunya procedents d'altres cultures”, “La rumba catalana”, “El flamenc a Catalunya”, “Els gitanos catalans, el català dels gitanos i les llengües dels gitanos catalans”, etc. Aquesta activitat ha de servir per fer reflexionar sobre el concepte canviant de cultura i sobre el fet que la cultura catalana la fem entre tots i que no és una cosa monolítica en el temps ni en la societat.
- E3 43** En aquells serveis locals de català o en aquelles oficines i delegacions on s'organitzin actes de finals de curs o del Voluntariat per la llengua relacionats amb trobades o mostres gastronòmiques interculturals, proposem l'activitat següent. El professor dóna com a deures llegir uns quants articles del Culturcat relacionats amb la gastronomia. Per exemple: “La cuina del Principat”, “La cuina del segle XX”, “La identitat de la cuina catalana. Diferències i singularitats”, “Pastissos i dolços tradicionals en el calendari festiu”, “Cuina de la Catalunya del Nord”, “Cuina del País Valencià”, “Cuina de les Illes Balears”, “El fet gastronòmic català”, “El calendari tradicional i els nous calendaris”, “El menjar com a símbol: festes del menjar i menjar de festa”, etc. Pot portar-los fotocopiats en els casos d'alumnes que no tinguin accés a Internet. En fa una comprensió lectora global (amb vocabulari inclòs) i fa que diferents alumnes expliquin a la resta de companys de què tracta l'article.
- B1 B2 B3 E1 E2 E3 44** Seguint l'activitat anterior, cada alumne comentarà la cuina que és pròpia del seu territori d'origen, per saber les diferents cultures culinàries presents a l'aula. A continuació, el professor proposarà que cadascú, a casa seva, escrigui una recepta originària del seu país, seguint el model que donem a continuació. Si l'objectiu últim de la trobada gastronòmica és preparar un receptari, es pot demanar que pensin en plats que es puguin cuinar aquí i que pensin en la temporada de l'any en què l'hauran de preparar (per evitar de cuinar, per exemple, una sopa calenta per al mes de juny). L'esquema de la recepta pot ser:

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.2 Cultura catalana

Activitats

1. Nom de la persona

.....

2. País d'origen

.....

3. Nom de la recepta original i traducció al català

.....

.....

4. Ingredients

.....

.....

.....

5. Preparació

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Informacions culturals

.....

.....

.....

.....

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.3 Diaris en català

4.4 Revistes en català

Objectius

1. Donar a conèixer el gran nombre de mitjans de comunicació escrita que hi ha al mercat tant en format paper com en format digital.
2. Veure la importància que té la lectura de textos d'àmbit general per consolidar els aprenentatges fets a classe.
3. Fer que els alumnes esdevinguin consumidors habituals de mitjans de comunicació escrita en català.
4. Saber explicar els continguts d'una revista.
5. Saber explicar els continguts d'un diari.
6. Saber explicar el contingut d'un article.
7. Saber mantenir una conversa telefònica amb l'objectiu de fer efectiva una subscripció a una revista.

Informació per als TNL

La lectura és una de les habilitats comunicatives bàsiques a l'hora de consolidar l'aprenentatge d'una llengua. És important que, com a professors, els feu veure aquests avantatges i que n'incentiveu la pràctica.

Actualment al mercat hi ha un nombre considerable de mitjans de comunicació escrita en català, tant en format digital com en paper. Moltes vegades, per raons diverses, els alumnes dels nivells bàsics i elementals no hi tenen accés o no els coneixen: poca presència d'aquests productes als quioscos, desconeixement de l'accés digital a aquest tipus de productes, etc. Cal, doncs, que els professors els facilitin i els expliquin com i on poden trobar totes aquestes eines que a la llarga els facilitaran l'aprenentatge i de quina manera poden fer-se consumidors de cultura en català.

Estaria bé que, si els recursos econòmics ho permeten, el SLC o CNL estigués donat d'alta a algunes subscripcions de revistes variades i de caràcter general (*Cuina*, *Descobrir Catalunya*, *Sàpiens*, etc.) a fi que aquests materials es compartissin a l'aula i els alumnes els poguessin agafar en servei de préstec.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.3 Diaris en català

4.4 Revistes en català

Activitats

- E2 E3 45** Els alumnes han d'obtenir un diari en català. A casa seva, hi han de buscar un article o una notícia que trobin interessant per portar-lo a la classe següent. Una vegada a classe, es posen en grups de 4/5 persones i s'expliquen què han portat i per què ho han triat. Entre tot el grup trien una única notícia per exposar a la resta de la classe i a partir d'aquí la resta de grups també donen la seva opinió sobre la notícia.
- E2 E3 46** El professor dóna la informació d'on poden trobar revistes en català: quioscos, biblioteca, www.quiosc.cat, etc. En grups de 4/5 persones han de posar-se d'acord per triar un article curt d'una revista sobre un tema que els interessi i que pugui ser interessant per a la resta del grup i portar-lo preparat per a la classe següent. A classe explicaran què han triat i per què, llegiran l'article en veu alta entre tots els membres del grup i es comentarà el vocabulari que no s'entengui.
- E2 E3 47** Estaria molt bé que tots els alumnes poguessin comprar una revista en català i la portessin a classe; almenys que hi hagués una revista per a cada parella. Es tractaria que, en aquest cas, cada alumne o en parelles fullegessin la revista i després expliquessin a la resta de companys de què tracta la revista.
- E2 E3 48** Seguint amb l'activitat anterior, per parelles, llegirien en veu baixa un article de la revista que han portat i després en farien un resum als companys en veu alta. Els companys podrien fer preguntes sobre el contingut de l'article i es podria establir un diàleg a la classe. Això faria que la revista en català hagués provocat interès i hagués acabat essent el centre d'atenció d'una classe. Ja sabem que l'interès per saber més fa que sigui un element central en el procés d'aprenentatge i, en aquest cas, les revistes en català haurien afavorit aquest procés.
- E2 E3 49** Per parelles, els alumnes han de mantenir una conversa en la qual una persona s'interessa per fer la subscripció a una revista concreta per telèfon; des de l'atenció al client de la revista, se li demanaran totes les dades personals per fer efectiva la subscripció i se li explicaran tots els detalls de la subscripció. La tasca és saber donar-nos d'alta en un mitjà de comunicació escrit per via telefònica.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.5 Llibres en català

Objectius

1. Veure la importància que té la lectura de textos, en aquest cas de llibres, per consolidar els aprenentatges fets a classe.
2. Veure la lectura més enllà d'una eina d'aprenentatge o d'informació: la lectura ens distreu, ens diverteix, ens evadeix i ens dóna plaer.
3. Fer que els alumnes esdevinguin lectors habituals.
4. Aprendre a omplir una fitxa de lectura.
5. Saber explicar l'argument d'un llibre.
6. Saber parlar dels gustos lectors.
7. Aprendre a debatre sobre els gustos de lectura.

Informació per als TNL

La lectura és una de les habilitats comunicatives bàsiques a l'hora de consolidar l'aprenentatge d'una llengua. És important que, com a professors, els feu veure aquests avantatges i que n'incentiveu la pràctica.

Actualment al mercat hi ha un nombre considerable de lectures adequades per als alumnes dels nivells bàsics i elementals.

D'una banda, trobem els llibres de lectura fàcil, que s'adrecen a persones neolectores o amb dificultats lectores i d'aprenentatge i, de l'altra, el que es coneix com a llibres de lectura graduada o progressiva adreçats a persones adultes que s'inicien en l'aprenentatge d'una nova llengua. Tots s'elaboren d'acord amb la normativa internacional de l'IFLA (International Federation of Library Association) i tenen en comú que narren històries concretes i lògiques amb una única línia argumental, utilitzen un tipus de lletra que facilita la lectura, limiten la llargada de les línies i les tallen d'acord amb el ritme natural de la parla, acompanyen el text amb imatges, eviten el llenguatge abstracte, descriuen els esdeveniments en ordre cronològic, relaten accions directes sense excessius personatges, contenen imatges que ajuden a entendre el text, contenen un glossari, propostes per treballar la llengua, etc.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.5 Llibres en català

Recomanem vincular els alumnes interessats en la lectura a algun club de lectura fàcil del barri o de la població i, si no n'hi ha cap, promoure'n la creació.

Aquí teniu alguns títols de lectura graduada:

- Eumo editorial i Universitat de Barcelona
 - Sherlock Holmes resol tres casos*
 - Mecanoscrit del segon origen*
 - Històries poc corrents* i altres títols
- Castellnou edicions: col·leccions Kalafat i MiniKalafat
 - Moby Dick*
 - El fantasma de Canterville*
 - L'escarabat d'or*
 - La volta al món en 80 dies*
 - Robinson Crusoe* i altres títols
- Cat&Company: llibres graduats en català
 - La Jenny*
 - La mestra. El mecànic*
 - El curs continua*
 - Vacances inoblidables* i altres títols
- Universitat de Barcelona, col·lecció Llegir en català
 - L'estudiant italià* i altres títols
- Generalitat de Catalunya, Secretaria de Política Lingüística:
 - Contes per parlar 1*
 - Contes per parlar 2*

Altres propostes de lectura per més endavant de temàtica intercultural:

- Cases, M. i Danés, A. *Tots els colors de la llengua*
- Cardella, L. *Volia dur pantalons*
- Cuenca, J. M. i Candel, F. *Els altres catalans del segle XXI*
- Candel, F. *Els altres catalans*
- Filipovic, Z. *Diari de Zlata*
- Karrouch, L. *De Nador a Vic*

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.5 Llibres en català

- Lorman, J. *L'aventura de Saïd*
- Luque, C. *Ells truquen a la porta*
- El Hachmi, N. *Jo també sóc catalana*
- Jamal, Salah: *Aroma àrab*

Activitats

50 A partir del nivell Bàsic 3 es recomana que els alumnes llegeixin un llibre per mòdul i responguin una fitxa de lectura específica per a cada llibre.

Model de fitxa de lectura

Títol:

Autor:

Editorial:

Any d'edició:

Aspectes que m'han agradat:

Aspectes que m'han desagradat:

Per què el recomanes:

Què t'ha aportat:

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.5 Llibres en català

Activitats

- E1 E2 E3 51** Els alumnes individualment elaboren una fitxa de lectura d'algun llibre que hagin llegit. Aquesta activitat es farà a casa, com a deures, i servirà per a la classe següent.
- E1 E2 E3 52** En grups de cinc persones s'expliquen quin és el llibre que recomanen. Aleshores decideixen triar-ne un de sol per grup, que s'exposa a la resta de la classe.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.6 Televisió, ràdio i música en català

Objectius

1. Donar a conèixer l'oferta de televisions i de ràdios en llengua catalana.
2. Fer adonar als alumnes de la diversitat lingüística per mitjà de la televisió i la ràdio.
3. Crear actituds lingüístiques favorables per informar-se, formar-se i entretenir-se en català.
4. Aprendre coneixements culturals nous sobre música catalana.
5. Donar a conèixer i copsar la varietat de grups i cantants en llengua catalana, tant els referents musicals com els emergents.
6. Saber fer servir una graella d'oferta televisiva i radiofònica d'un diari.
7. Saber parlar sobre els gustos televisius i radiofònics.
8. Aprendre a recomanar programes de televisió i de ràdio.
9. Aprendre nou vocabulari (els noms dels vents en català, entre d'altres).
10. Repassar els numerals ordinals.
11. Practicar la fonètica catalana.

Informació per als TNL

És important que els alumnes coneguin la diversitat de canals de televisió i d'emissores de ràdio que hi ha en llengua catalana i que, quan es posen davant de la televisió per rebre una informació o veure un programa, o sintonitzen una emissora de ràdio, ho poden fer i sentir en català i, a més a més, en les diverses varietats lingüístiques.

Cal que l'alumne s'adoni que, escoltant i mirant programes de televisió i ràdio en llengua catalana, pot aprendre-la de forma ràpida i alhora divertida.

Els mitjans de comunicació, sobretot la ràdio i la televisió, són una eina molt útil i divertida per fer arribar als alumnes el coneixement del català.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.6 Televisió, ràdio i música en català

En el cas de la ràdio, podem fer notar que la comunicació oral, eina principal en els cursos de nivell Bàsic i Elemental, és la base de la comunicació a la ràdio i això ens pot ajudar a motivar els alumnes perquè l'usin.

Activitats

TELEVISIÓ

- E1 E2 53** El professor pregunta als alumnes quin tipus de programes miren a la televisió i comenten entre tots quins són els canals que emeten en llengua catalana. A continuació, anota a la pissarra els noms dels programes en català i els alumnes que els coneixen en comenten el contingut. El professor ha d'estar preparat per si no en sortís cap i portar una llista amb les televisions més conegudes (TV3, Canal 33, 3XL, 3/24, IB3, 8TV, alguna televisió local o comarcal...) i una altra amb quatre o cinc programes (*Telenotícies*, alguna telenovel·la, programes culturals i divulgatius, algun programa d'entreteniment i humor, etc.).

Si l'aula disposa d'accés a la xarxa i d'ordinadors, es pot dedicar una part d'una sessió de classe a mirar un programa o part d'un espai de la televisió pública de les Illes o a l'emissió de TV3 en aranès. El professor ha de fer notar als alumnes la diversitat lingüística interna (dialectal) del català i la diversitat lingüística territorial de Catalunya (occità de la Vall d'Aran). En el cas que l'aula no disposi d'aquest tipus de material podem demanar als alumnes que facin l'exercici a casa seva i després dedicar una estona de la classe següent a fer un comentari de l'experiència. El professor cal que sàpiga que al web www.teledirecto.es hi ha l'accés a moltes televisions de l'Estat espanyol, entre les quals se'n troben moltes en llengua catalana. Es pot fer servir l'aula per escoltar en directe televisions en la nostra llengua.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.6 Televisió, ràdio i música en català

Activitats

- E1 E2 54** El professor proposa mirar durant cinc minuts un espai dedicat a les notícies del dia en català. Els alumnes han de mirar el programa i després comentar per parelles quina de les notícies els ha interessat més i explicar a la resta dels companys el perquè.

Aquesta activitat es pot dur a terme conjuntament amb la televisió local de la població per apropar més l'alumne a la realitat quotidiana i així els comentaris posteriors poden ser més vius i reals. Si la població no disposa d'aquest mitjà, les parelles d'alumnes han d'arribar a un acord i decidir quin programa d'informació miraran per poder-ne fer després el comentari. Ex.: el Telenotícies de les 9 del vespre de TV3 del dimarts d'aquesta setmana per fer el comentari a la sessió de classe de dimecres. En aquest cas, se'ls pot recordar que amb TV3 a la Carta (www.tv3.cat/3alacarta) poden seguir, en diferit, l'espai que vulguin.

- E1 E2 55** El professor agafa un diari publicat en català del dia, busca l'apartat de la graella televisiva que s'emeti en català, la retalla, la fotocopia i la porta a classe. En primer lloc, per tal de repassar les hores, pregunta a quina hora s'emeten una sèrie de programes que ja té pensats. A continuació, pregunta als alumnes si coneixen els programes esmentats, que escriurà a la pissarra. Els alumnes que els coneixen els comenten en veu alta i els recomanen, o no, segons els seus gustos televisius. El professor també hi pot ficar cullerada comentant aquells programes que recomana al seu alumnat des d'un punt de vista lingüístic i cultural amb arguments sòlids. Per exemple: *Us recomano "L'hora del lector" perquè dona a conèixer llibres nous en català. Us recomano el Telenotícies perquè fa servir un nivell de llengua estàndard ben elaborada. Us recomano la sèrie La Riera" perquè és la manera de sentir el català més col·loquial, ric en expressions, etc.*

RÀDIO

- E1 E2 56** El professor pregunta als alumnes quines ràdios que emetin en català escolten o coneixen simplement i quin programes escolten a la ràdio. El professor anota a la pissarra els noms del programes i els alumnes en comenten el contingut.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.6 Televisió, ràdio i música en català

Activitats

- E1 E2 57** Si l'aula disposa d'accés a la xarxa i d'ordinadors es pot dedicar una part d'una sessió de classe a escoltar un programa de ràdio en directe. En el cas que l'aula no disposi d'aquest tipus de material, es podrà fer amb una gravació descarregada prèviament des de la ràdio (podcast) i escoltada amb un radiocasset o bé podem demanar als alumnes que facin l'exercici a casa seva i després dedicar una estona de la classe següent a fer un comentari de l'experiència. Es pot aprofitar per fer un comentari del vocabulari que no s'ha entès.
- E1 E2 58** Per poder dur a terme aquesta activitat s'hauria de poder comptar amb el suport de la ràdio municipal. Cal demanar a la Direcció de l'emissora municipal que dins de l'emissió en directe el periodista o locutor que coincideixi amb les sessions de classe faci un comentari d'una notícia relacionada amb els cursos de català (inici de les classes, presentació de parelles lingüístiques, cloenda i festa final de curs, etc). Un cop tenim organitzada aquesta part de l'activitat, el professor proposa als alumnes escoltar la ràdio municipal en directe durant una estona de la sessió de classe d'aquell dia. Demana molta atenció i silenci perquè l'activitat consisteix a recordar de quins temes es parla i després comentar entre tots quin ens ha cridat més l'atenció.
- E1 E2 59** Una variant de l'activitat anterior seria que un locutor o periodista de la ràdio vingés en directe a una de les classes de català i que entrevistés uns quants alumnes. Amb un telèfon mòbil es pot fer perfectament l'entrevista. D'aquesta manera aconseguiríem que l'alumnat sintonitzés a casa la ràdio local o bé la conegués i la fes conèixer a la família.
- E1 E2 60** Per poder dur a terme aquesta activitat també s'hauria de poder comptar amb el suport de la ràdio municipal. El professor proposa participar en un espai de la seva programació. Demana als alumnes que per parelles preparin una petita explicació d'una situació, d'un record o d'una vivència relacionada amb algun fet que els hagi passat a les classes de català. Ex: la primera vegada que vaig anar a comprar el

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.6 Televisió, ràdio i música en català

Activitats

pa i ho vaig fer en català o la sortida a veure una pel·lícula en català. Un cop fet l'exercici, el professor en fa la correcció i els alumnes la preparen a classe, en fan un assaig i després van a la ràdio a fer la intervenció.

- E1 E2 61** El professor agafa un diari publicat en català del dia, busca l'apartat de la graella de la ràdio que s'emeti en català, la retalla, la fotocopia i la porta a classe. En primer lloc, per tal de repassar els numerals, pregunta en quina freqüència emeten una sèrie de ràdios que ja té pensades prèviament. A continuació, pregunta als alumnes si coneixen aquelles ràdios esmentades, que escriurà a la pissarra. Els alumnes que les coneixen les comenten en veu alta, expliquen quin programa escolten normalment i el recomanen a la resta de companys, segons els seus gustos. El professor també hi pot ficar cullerada comentant aquells programes que recomana al seu alumnat des d'un punt de vista lingüístic i cultural amb arguments sòlids. Per exemple: *Us recomano "El món a RAC1" perquè l'emissió és totalment en català i és de molta qualitat. Us recomano "En guàrdia" de Catalunya Ràdio a qui agradi molt la història; és un programa que té un nivell de llengua molt bo. Es pot recordar a l'alumnat que poden descarregar-se qualsevol programa de Catalunya Ràdio (i de moltes altres emissores) i fer podcàsting.* Fóra bo que, en aquestes recomanacions, també hi hagués Ràdio Arrels (<http://stream.franclr.fr/lecteur.php?id=8>), la històrica emissora en català de la Catalunya del Nord. A part de sentir-hi el català, també es pot escoltar una altra variant dialectal: el rossellonès.

MÚSICA

- B2 B3 E1 E2 E3 62** El professor prepara la coneguda activitat de portar a classe una cançó amb la lletra fotocopiada i amb determinats buits que cal emplenar escoltant la cançó. Aquesta activitat es pot fer de manera més o menys cíclica a tots els nivells B2, B3 i Elemental. Es poden triar cançons de grups actuals, força interessants i divertides, o agafar cançons que formen part del patrimoni musical dels catalans (*Boig per tu, L'Empordà*, moltes de Joan Manuel Serrat, Lluís Llach, Marina Rossell, Maria del Mar Bonet, Raimon, Sisa, Peret, Els Pets, algunes havaneres, etc.).

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.6 Televisió, ràdio i música en català

Activitats

- B2 B3** **E1 E2 E3** **63** També es pot fer la mateixa activitat sense portar la lletra amb buits, sinó simplement per fer-ne una primera lectura, fer-ne la comprensió lectora, explicar el vocabulari nou, explicar el context històric, social i particular de la cançó i escoltar-la un parell de vegades.
- E1 E2** **64** Veure un capítol del programa *No me la puc treure del cap* de TV3 (<http://www.tv3.cat/treuredelcap>); per exemple, el dedicat a una cançó esdevinguda himne, com *Viatge a Itaca* de Lluís Llach.
- B3** **65** Seguint l'activitat anterior, se'n pot fer una dedicada a destacar aquelles cançons catalanes que han esdevingut himnes oficiosos o simplement cançons molt estimades pels catalans: *L'estaca* de Lluís Llach, *Al vent* o *Jo vinc d'un silenci* de Raimon, *La Balanguera* o *Des de Mallorca a l'Alguer* de Maria del Mar Bonet (aquesta última dedicada a la llengua catalana), *La gavina* de Marina Rossell, *Ara que tinc 20 anys* de Joan Manuel Serrat...

Seguint la primera proposta d'activitat de música, en què proposàvem escoltar grups nous del panorama musical català, tenim dues cançons molts interessants des d'un punt de vista lingüístic. La primera és un poema, *Tirallonga de monosíl·labs*, de Pere Quart, cantada pel grup Aramateix. És molt interessant per la gran ampliació de vocabulari que suposa i, també, per adonar-nos de les possibilitats expressives de la nostra llengua. Sembla que en comparació amb la resta de llengües romàniques, el català presenta moltes paraules monosil·làbiques i moltes paraules acabades en una gran varietat de consonants. Des de ben antic trobem una nombrosa producció literària que utilitza els monosíl·labs com a recurs estilístic i un exemple seria el llibre *Espill* de Jaume Roig, escrit en vers al segle XVI. La podem trobar també recitada en dos vídeos del Youtube:

<http://www.youtube.com/watch?v=e-EMgMS4dRU>

<http://www.youtube.com/watch?v=2r5MzZ0Hjss>

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.6 Televisió, ràdio i música en català

Activitats

Tirallonga de monosíl·labs

Déu	Un poc de mel	i un poc de nau;
I tu, què vols?	i un poc de fel.	i un xic de rem.
Jo	I un poc de nit	i un poc de nau;
Doncs jo sols vull	i un xic de por,	i un xic de rem.
-ei, si pot ser:-	i un poc de pit	Un xic de vent.
	i un xic de cor	I un poc de neu.
Un poc de fam	i un poc de crit.	I un poc de rou.
i un xic de pa.	I un xic de llum	I un poc de veu
Un poc de fred	i un xic de so:	-i un poc de vot.
i un poc de foc.	un poc de llamp	I un poc de cant.
Un xic de son	i un xic de tro.	I un xic de vers.
i un poc de llit.	Un poc de goig	I un xic de ball.
Un xic de set	i un xic de bes	I d'art. I d'or.
i un poc de vi	i un poc de coit.	Un poc de peix.
i un poc de llet.	I un xic de gos.	I un poc de greix.
	I un poc de gas.	I un xic de feix.
I un poc de pau.	Un poc del fort	I un poc de gruix.
Un poc de pas,	i un poc del flux.	I un poc de carn
un poc de pes	I un poc de rom	i un poc de sang;
i un poc de pis.	i un poc de fum.	i un poc de pèl.
I un xic de niu.		I un poc de fang
Un xic de pic	Un poc de lloc.	i un xic de pols.
i un poc de pac	I un poc de joc	Un xic de flam
-o un xic de sou	-tres reis, dos	i un poc de gel.
i un xic de xec.	nous.	Un poc de sant
I un poc de sol	I un poc de groc	i un xic de drac.
i un poc de sal.	i un xic de gris	Un xic de risc
I un poc de cel.	i un xic de verd.	i un poc de res
Un xic de bé	I un xic de blau.	-i un poc de rus.
i un xic de mal.	Un poc de tren	I un tros de camp

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.6 Televisió, ràdio i música en català

Activitats

i un xic de fruit;
un tros de clos
prop de la llar
amb aus i flors.
I un poc de bosc
amb pins i brins.

I un xic de font.
I un xic de riu
i un poc de rec
i un poc de pont.
I un poc de gorg.
I un poc de mar
i un xic de port.
I un poc de llor.
Un xic de lli
i un poc de cuir
i un poc de pell

i un xic de fil.
Un poc de lluc
i un xic de suc.
I un poc de porc.
I un xic de parc.
Un poc de gust
i un xic de rang.
I a més del meu
un poc del seu
i un xic del llur.

Vull ser: ruc?
clerc?
bell? lleig? dret?
tort?
gras? prim? llest?
llosc?
nou? vell? ferm?

flac?
bla? dur? buit? ple
dolç? tosc? sec?
moll?
greu? lleu? curt?
llarg?
fosc? clar? xaix? fi?
Un poc de tot.
I a més, què vull?
Un xic de seny.
I un poc de temps.
I un xic de món.
I un poc de sort.
I un poc de mort.
I un poc de Vós.
Ei, si pot ser.

Pere Quart, del llibre *Circumstàncies*, 1968.

El professor demana als alumnes que, per grups de tres, experimentin amb la creativitat que tenen els monosíl·labs en català amb un exercici de canvi de vocals o de canvi d'ordre de les lletres del tipus: *vall, vell, vull, món, nom...* Després s'escriuen i se'n comenten els resultats a la pissarra.

Amb els resultats obtinguts a l'activitat anterior es demana als alumnes que, per parelles, facin un petit text utilitzant el màxim nombre de monosíl·labs.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.6 Televisió, ràdio i música en català

Activitats

- E1 66** La segona cançó que proposem treballar des d'un punt de vista lingüístic, és l'"Exercici Seixanta", del grup català Els Amics de les Arts (<http://www.youtube.com/watch?v=bgOvJwMDAD8>). És un rap en clau d'humor on apareixen moltes paraules que contenen la lletra ics. La lletra de la cançó permet fer-ne una lectura inicial, treballar la fonètica a classe, molt vocabulari nou i conèixer un grup actual que té molt d'èxit.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.6 Televisió, ràdio i música en català

Activitats

Exercici seixanta, d'Els Amics de les Arts

Pinotxo és un putxinel·li un xic fatxenda, però s'expressa amb una sintaxi excel·lent. Al terrat hi ha xerinola, ximxiviri damunt dels totxos. El xivarri baixa per la xemeneia i es converteix en un xiuxiueig.

A Bordeus diu que els més xovinistes beuen xampany, però aquí baix Pedro Ximénez només xarrupa xerès.

Amb vi xarel·lo aquí mengem xató i els pixapins xocolata amb xurros en xicres del carrer Petritxol, mentre xerren de ximpleries en xava.

Els xilens teixeixen xals, a Texes no en vesteixen. Ni xeviots ni xinell·les perquè no s'hi atreveixen. I tanmateix ens van de xulos.

En Xema, eixebrat pel xacolí toca la xalaparta a la panxa d'en Patxi que perd la xapela, s'exalta i un li diu: "Xeeee... relaxa't!". I ho fa d'una forma ben complexa. Toca el saxo de manera laxa, poc ortodoxa.

I al mateix moment, en un stage a Mèxic, Xevtxenko xuta de xilena i la hinxada explota quan la xarxa cedeix i es trinxia. Les xifres que no es mereix s'engreixen exageradament.

A Luxemburg un ximpanzé va i vexa un xipriota. Fuma haixix, va molt deixat i, és clar, no té xicota.

El xef prepara un xeflis: patates xips cruixents, escarxofes amb anxoves, xoriç amb ximixurri i beixamel fent xup-xup. Vi de garnatxa i de postres un xuxo de Can Foix.

Al Txad si tenen xamba se vesteixen de deixalles. Caixa o faixa.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.6 Televisió, ràdio i música en català

Activitats

I en Pinxo va dir a en Panxo: “Vols que et xuti amb un punxó?”, i en Panxo va dir a en Pinxo: “Xuta'm però a la panxa no”.

Bufa el xaloc al vaixell. En Xavier recull la xarxa feixuga i reflexiona: "Els peixos neixen, creixen, es reproduïxen, moren i no es queixen".

El xicot, que el va conèixer en un xat, s'aixeca per un *klínex*. L'aixuxa panxuda i xopa, xisclant amb cara d'excitació a l'entrecoix i xiuxiueja: “Eixuga't i tornem-hi”.

I en Pinxo va dir a en Panxo: “Vols que et xuti amb un punxó?”, i en Panxo va dir a en Pinxo: “Xuta'm, però a la panxa no”.

Microxips i una xiruga eixerida, i un dibuixant xiroi xiula i es clava una xinxeta a l'índex.

Fa xafogor. Un xitxarel·lo fa créixer un esqueix moix i el seu amic el coix li aixafa una maduixa.

Xalen el bruixot i la bruixa. Un xiquet xinès exigeix el seu xumet i un LP d'en Xesco Boix.

La Xènia s'enclenxina mentre el xofer fa sonar el clàxon. Xàfec, xavalla en xecs, i l'esperen explosions, es deixa endur per la disbauxa.

Patxanga en estat de xoc, xarlatans, taxis, faxos, flaixos, Groucho Marx, Quixots i Sanxos. La rauxa s'estén d'Elx a la Garrotxa, d'Andratx a Flix, Flix, Flix.

I un xafarder llegeix el Xuriguera.

I en Pinxo va dir a en Panxo: “Vols que et xuti amb un punxó?”, i en Panxo va dir a en Pinxo: “Xuta'm però a la panxa no”.

La xilografia exclusiva del text d'alexandrins d'en Xènius sorgeix d'un pretext que ara mateix està fora de context. Un gronxador sense reixes.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.6 Televisió, ràdio i música en català

Activitats

- E1 E2 67** Es podrà visionar a classe o a casa (per deures) el capítol, de 31 minuts, dedicat a l'himne del Barça (<http://www.tv3.cat/treuredelcap/videos/programes> i <http://www.tv3.cat/videos/3185510/El-cant-del-Barca>). Es preguntarà als alumnes tot allò que els ha sorprès d'aquest capítol i de les informacions que els ha aportat, més enllà de les seves aficions pel futbol o pel Barça. Què en pensen els alumnes de la frase “L'himne del Barça és la cançó catalana més coneguda al món”?
- E1 E2 68** Caldrà llegir l'article “Joan Manuel Serrat” de www.culturcat.cat, potser un dels cantants catalans més coneguts fora dels Països Catalans, amb una projecció molt gran, sobretot, a l'Amèrica llatina. El professor pot comentar el vocabulari, preparar una petita comprensió escrita amb frases tipus veritable/fals i després escoltar alguna cançó emblemàtica seva, com ara *Cançó de matinada* o *Paraules d'amor*.
- E1 E2 69** Una altra cançó que es pot escoltar és *Jota marinera* de M. Del Mar Bonet i amb la qual es poden treballar el nom dels vents en català.

A l'enllaç <http://ca.wikipedia.org/wiki/Rosadelsvents> trobareu una rosa dels vents amb els noms i les direccions per poder-ho treballar.

<http://www.youtube.com/watch?v=aVn3qyucJko&NR=1&feature=fvwp>.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.7 El català a la xarxa: Internet i telefonia mòbil

Objectius

1. Copsar la presència del català a la xarxa.
2. Donar a conèixer els recursos que hi ha amb relació a Internet i la telefonia mòbil.
3. Iniciar els alumnes en l'ús del català a la xarxa.
4. Reconèixer que, navegant per la xarxa en català, se'ns multipliquen les opcions de coneixement.

Informació per als TNL

Aquest punt s'emmarca en el vessant virtual de la llengua escrita. Per aquest motiu, entenem que les activitats que hi ha a continuació van destinades als alumnes del nivell Elemental, que ja han adquirit una certa competència en la llengua oral bàsica i, especialment, perquè demostrin un interès remarcable per aprendre a escriure: les preguntes de l'estil de *Per què hi poses dues esses?* o *Per què escrius l'accent al revés?* tenen un creixement exponencial durant aquest període.

Abocant-los, doncs, a la finestra oberta al món que és Internet, concretament en la parcel·la de l'entorn virtual català, aconseguirem que copsin l'enorme presència del català a la xarxa, que comencin a llegir pàgines webs en català i que aprenguin més llengua escrita.

A més a més, tal com dèiem al quart objectiu, aprendran molta més llengua, en seran conscients i això afavorirà una actitud positiva envers l'aprenentatge de la llengua escrita, que no sempre compta amb una predisposició (*escriure català és difícil, hi ha moltes excepcions, es pronuncia d'una manera i s'escriu d'una altra, etc.*).

Adonar-se de la gran quantitat de pàgines web que hi ha a Internet en català (som la catorzena llengua més emprada a la Viquipèdia, per exemple) ajudarà a entendre que el català és una llengua molt important per a la comunicació.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.7 El català a la xarxa: Internet i telefonia mòbil

Activitats

Segons la infraestructura de què es disposi, podrem organitzar diferents activitats. Per exemple:

No hi ha ordinadors a l'aula ni possibilitat de portar-n'hi cap

- E3 70** *Simulació de la redacció d'un diari:* Els dividim en grups, que serien les seccions d'un diari, els donem l'enllaç al xarxat.cat i els fem l'encàrrec de buscar-hi, des de casa o des del cibercafé, tres notícies segons la secció a què pertanyin (esports, Països Catalans, món, societat, el temps, cultura, TV...). Abans de portar el material a classe (això ha d'estar fet en una setmana), han de contactar entre ells per c/e (o SMS, qui no en tingui), enviant-se les notícies que hagin trobat per tal que, quan es trobin a classe, ja coneguin les aportacions de cadascú i puguin tenir una idea aproximada de quines triaran: d'aquesta manera, s'avança feina i el treball a l'aula és més ràpid.

- E3 71** El professor els donarà el redactat del c/e. Per exemple:

(EMISSOR)

Companyes i companys,

Jo he trobat aquestes notícies:

(notícies enganxades aquí i numerades)

En parlem a classe.

Fins... (dia de la setmana)!

Signatura (nom i cognoms)

(RECEPTOR)

Moltes gràcies, ... (nom de l'emissor)

Ja ho comentarem a classe.

Fins... (dia de la setmana)!

Signatura (nom i cognoms)

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.7 El català a la xarxa: Internet i telefonia mòbil

Activitats

E3 72 A l'aula, els grups decideixen quines notícies aportaran al diari. Quan tots tenen a punt la proposta, es busca un grup voluntari que prepari a casa una cartolina, amb un encapçalament ben vistós, marges, etc., i amb els espais per a cada secció ben delimitats, amb la finalitat que s'hi puguin enganxar les notícies. Abans de marxar, caldrà dir a tothom el tipus i el cos de la lletra en què hauran de portar les notícies i, també, decidir entre tots el nom del diari (p.e. L'Elemental Digital), per tal que el grup encarregat del mural el pugui portar fet. Durant la classe següent, s'enganxen les notícies i es penja el treball al suro de l'aula. El professor ha de fer un reflexió final, tot dient que allò s'ha pogut fer perquè hi ha cercadors de notícies a la xarxa, etc.

E3 73 Si hi ha temps, es pot repetir l'activitat amb periodicitat mensual, canviant o no de cercador de notícies, etc.

La primera activitat es pot fer tant si tenim infraestructures com si no en tenim. Plantegem, ara, el supòsit següent:

El professor du un portàtil a l'aula

E3 74 Prèviament s'haurà imprès i repartit entre els alumnes el full del PDF on es parla de la presència del català a la xarxa. Es llegeix en veu alta i se'n fa la comprensió lectora.

E3 75 La lectura d'aquest full del PDF s'acaba dient alguna cosa com: Ara en veureu alguns exemples. Llavors es divideix la classe en dos grups i es fa fer alguna cosa a la meitat dels alumnes; l'altra meitat es posa darrere del professor, que farà incursions -preparades prèviament segons els paràmetres que decideixi- en tots els àmbits possibles (motors de cerca, cercadors de notícies, webs de diaris, webs institucionals, blocs personals de tota mena, etc.). Una de les visites hauria de ser al web elteumobil.cat, amb la finalitat que s'adonin que és possible, també, tenir telefonia mòbil en català (se'ls pot donar el fullet institucional).

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.7 El català a la xarxa: Internet i telefonia mòbil

Activitats

- E3 76** Amb tota aquesta informació, s'anima els alumnes que naveguin a casa pel seu compte, tot aprofundint en allò que els interessi més i aportant a l'aula el que trobin i considerin que pot ser d'interès per a tots. Per exemple, els blocs de cuina -que n'hi ha molts-, de manera general estan molt bé i resulten atractius per a una bona majoria dels nostres alumnes. En qualsevol cas, no cal dir que és el professor qui, a la vista del grup que té, ha d'orientar la recerca cap on li resulti més útil. Repetirem l'activitat amb l'altra meitat de classe.

Plantejarem, per acabar, un altre escenari, segons el qual:

Podem organitzar una sessió en un telecentre municipal

- E3 77** A moltes poblacions hi ha una aula d'informàtica o un equipament municipal amb ordinadors d'ús públic i gratuït. Es pot intentar organitzar-hi una sessió de recerca de recursos restringida als integrants del curs. Cal detectar els alumnes més hàbils a la xarxa i confegir parelles equilibrades. Amb el material propi que s'ha esmentat anteriorment, el professor dirigirà la recerca. Un cop se'ls ha explicat tota la informació, hi pot haver una estona final, de navegació lliure, en què anirem passant per les terminals, reconduint i aconsellant sobre el que se'ns demani. Si alguna parella troba algun web que considerem que pot ser útil al grup, proposarem fer-hi una connexió conjunta i comentar-lo entre tots.
- E3 78** És important esperonar els alumnes per tal que continuïn a casa la navegació pels entorns proposats i, com s'ha dit anteriorment, que comparteixin amb els companys tot allò que trobin.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.8 Etiquetatge de productes

Objectius

1. Adonar-se que, amb la lectura de textos breus, es pot aprendre molt de vocabulari.
2. Positivar l'etiquetatge comercial en català.
3. Reflexionar que, en la vida quotidiana, se'n pot aprendre molt, de llengua.
4. Aprendre vocabulari nou relacionat amb l'etiquetatge en català dels productes comercials.

Informació per als TNL

Llegir etiquetes en qualsevol llengua ajuda a aprendre-la. Per tant, llegir etiquetes en català ajuda a aprendre la nostra llengua, cosa que pot ser molt útil als nostres alumnes: nou vocabulari del menjar, de les coses de la llar, dels productes de neteja, de perfumeria, etc.

A més, la lectura d'una etiqueta fa que es desperti la curiositat per saber les paraules que se'n desconeixen i, cosa molt important que els catalans massa sovint passem per alt: dóna prestigi a la llengua catalana, que és reconeguda pels productors (indústria) i pels consumidors (població) com una llengua útil per a la comunicació i, a més a més, normal a casa nostra.

És, doncs, aprofitant les possibilitats que dóna llegir etiquetes en la llengua del país, que us proposem les activitats següents, perquè l'alumnat s'adoni que pot aprendre català, també, fora de l'aula i fent activitats tan quotidianes com comprar o cuinar.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.8 Etiquetatge de productes

Activitats

A casa i a la classe

- B2 79** Passarem les fotocòpies en color, si pot ser, de les pàgines 18 i 19 dels materials *Acollida*. Es llegeixen en veu alta, alumne per alumne, i es comenta el lèxic nou i les paraules que es desconeixien fins al moment.
- B2 80** L'alumne ha d'anar al rebost i agafar els productes que tinguin l'etiqueta en català totalment o parcialment. N'ha de copiar la informació essencial i subratllar les paraules que no entengui. Després, porta la feina a classe i, entre tots, es resolen els dubtes. Segons el nivell dels alumnes, a partir d'aquí es poden esqueixar unes quantes activitats.
- B2 81** Amb les etiquetes que han portat de casa, es posen en grups de 4-5 persones i s'ajuden els uns als altres a resoldre dubtes. El professor va passant per tots els grupets i hi intervé segons toqui. Quan tothom té clara la informació, el professor els donarà un full amb una etiqueta en blanc, per tal que en creïn una (no hi fa res que copiïn fragments de les reals, mentre el resultat sigui correcte). També es pot fer una posada en comú en general i que el professor apunti a la pissarra les diferents aportacions dels alumnes.
- B2 82** Els grups s'intercanvien oralment la informació i comenten aquelles paraules que no entenen o que han descobert amb les etiquetes i que desconeixien.
- B2 83** El professor fa que cada alumne li porti, copiada en un full, la informació d'una etiqueta que tingui a casa. Se'n fa una selecció, que es recull en un document. S'organitzen els grups i se'ls dona a tots la mateixa informació per tal que facin l'exercici descrit a la tercera activitat d'aquest apartat. Els agrada molt que en el material hi hagi aportacions de tots els alumnes (per petites que siguin) i que, a més, al marge de cada frase hi hagi el nom escrit de qui l'ha portada. Aquesta implicació tan gran fomenta la cohesió del grup.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.8 Etiquetatge de productes

Activitats

Aquest tipus d'exercici el pot crear el professor sol, també, amb etiquetes reals o fetes per ell. Evidentment, l'exercici fet així és més bonic, però també menys participatiu. El professor utilitza exactament la informació que li convé segons l'objectiu marcat, per tant, és molt més actor que espectador/reconductor.

- B2 84** Com que hi haurà molts aliments, es pot portar una cartolina a la classe, amb la frase "El Rebost del [nom del curs]" impresa al capdamunt, i dividida en columnes on posi, per exemple: fruites, verdures, neteja i diversos. Es clava a la paret -o suro- i s'emplena amb la informació que tinguin en aquell moment. En sessions posteriors s'hi van afegint els elements lèxics que apareguin, pertanyents a aquests camps semàntics.

Al poble

- B2 85** Han de visitar els comerços d'alimentació/neteja de la vila amb una llibreta i anotar el contingut de tres etiquetes escrites en català. Portaran el resultat a classe, per fer la revisió de les aportacions i, després, els exercicis descrits més amunt. Aquesta activitat es pot fer individualment o per parelles. Si el professor viu a la població i en coneix el teixit comercial, pot indicar als alumnes una llista dels llocs on anar, pot decidir assignar botigues a alumnes, etc. Segons la relació que hi hagi amb els comerciants, se'n pot demanar la col·laboració. Hi ha també la possibilitat de recórrer als comerços adherits al Voluntariat per la llengua, a les poblacions on s'hagi dut a terme aquest projecte de dinamització, perquè els alumnes hi vagin.

A les grans superfícies o als supermercats

- B2 86** S'esbrina si els alumnes tenen costum d'anar-hi i, si fos el cas, també s'hi pot anar a buscar informació. Per les dimensions que tenen, seria convenient assignar zones concretes a cada alumne o parella. Per exemple: uns que mirin etiquetes de conserves, uns altres de congelats, algú que faci la part de neteja, etc.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.8 Etiquetatge de productes

Activitats

- B2 87** Per acabar aquest bloc d'activitats, comentarem un element habitual a les nostres vides, que també resulta molt útil per a aprendre llengua: es tracta de les bosses de paper o plàstic que ens donen als establiments comercials.

La majoria tenen un text imprès -sovint, força llarg i detallat-, que es podria considerar una etiqueta perquè fa la mateixa funció: informar d'un producte i/o marca, i fer-ne publicitat. Aquest efecte innegable que té la converteix en un producte a mig camí entre l'etiqueta i el rètol, però amb un impacte lingüístic multiplicat, perquè és ambulant i no pas estàtica. Una observació aleatòria feta als transports públics (metro, autobús, tren...) de qualsevol ciutat, als transports de rodalia (Renfe, FGC, autocars...) o en qualsevol lloc on s'aplegui gent permet constatar que els consumidors les reutilitzem i passem, doncs, microtextos en català pertot arreu.

Queda clar, per tant, que no es pot menystenir la utilitat de les bosses per a la formació dels nostres alumnes. A més, amb la utilització dels textos de les bosses obrim les opcions d'introduir vocabularis que no siguin alimentació i neteja. Per exemple, podem tocar temes de roba, de parament de la llar, de jardineria, etc.

Amb petites adaptacions, es poden fer pràcticament tots els exercicis descrits més amunt. Igualment, va molt bé que el professor conservi qualsevol bossa comercial que li arribi (com més plena de text, millor): són d'allò més útils quan les aportacions materials dels alumnes no ens funcionen. Les que donen les botigues de barri o de poble acostumen a anar millor que les de les macrobotigues o cadenes, ja que sovint contenen més detalls.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.9 Retolació d'establiments comercials

Objectius

1. Fixar-se en quina llengua estan escrits els rètols dels establiments comercials.
2. Adonar-se que, llegint la retolació exterior i interior dels comerços, es pot aprendre llengua.
3. Positar l'ús del català en la retolació.
4. Aprendre vocabulari nou relacionat amb la retolació exterior en català.
5. Encoratjar i potenciar les primeres converses en català sense fer un canvi de llengua innecessari.

Informació per als TNL

Quan parlem de retolació d'establiments comercials, la llei ens diu que la senyalització i els cartells d'informació general de caràcter fix i els documents d'oferta de servei per a persones usuàries i consumidores dels establiments oberts al públic han de ser redactats, almenys, en català (article 32.3 de la Llei 1/1998, de 7 de gener de política lingüística).

Partint de l'aplicació correcta d'aquesta llei i de la realitat dels pobles i ciutats de Catalunya, podem aprendre molta llengua catalana només llegint els rètols que veiem a les nostres poblacions. El coneixement d'una llengua no s'ha de fer únicament a l'aula, sinó que podem ajudar a aprendre català quan fem adonar els alumnes de la presència escrita de la llengua a les façanes dels establiments comercials.

Llegint els rètols comercials podem crear als alumnes l'interès per saber què poden trobar en un establiment, quins productes venen a les diverses botigues de les zones comercials, quina oferta ens fan aquests dies, etc.

Aquest apartat pot generar entre els alumnes algun comentari negatiu, sobretot pel que fa a les mal anomenades "multes lingüístiques". Caldrà explicar que la Generalitat de Catalunya no multa per retolar en castellà, sinó que multa perquè el propietari de l'establiment, després de diversos advertiments i de diverses gestions, es nega a retolar, com a mínim, en català. Després del català, pot fer servir tantes llengües com vulgui i de la manera que vulgui. La diferència de matís és prou gran com perquè es dediqui

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.9 Retolació d'establiments comercials

una part petita de la classe a aclarir aquest dubte, ja que la intoxicació que en fan molts mitjans de comunicació espanyols ha arribat a la població catalana, que percep, erròniament, que l'ús del castellà es castiga amb multes. Això provoca que es distorsioni la realitat. Cal recordar que les polítiques de recuperació del català el que pretenen és reequilibrar els 300 anys de persecució pública de la llengua catalana i tornar a fer del català la llengua pública que se li va negar durant molts anys. Una Catalunya sense rètols en català seria com un país que amaga la seva llengua (es poden fer comparacions amb altres llengües minoritzades veïnes que no disposen de retolació pública i que viuen completament amagades al turisme: l'occità a França, el sard...).

Activitats

Per poder dur a terme correctament les activitats d'aquest apartat, cal que el professor responsable del grup d'alumnes que les ha de realitzar conegui els diversos tipus de comerços de la població o del barri i la seva situació. També ha de tenir informació sobre les zones comercials, mercats, indrets o carrers on es pot concentrar un volum més gran d'establiments comercials.

- B2 88** El professor demana als alumnes que facin una llista dels diversos establiments o botigues que troben durant el recorregut que fan habitualment de casa seva a l'aula dels cursos de català. Un cop a classe, s'han de posar en grups de tres companys, que llegiran la llista en veu alta i comentaran de quin sector comercial es tracta. El professor va passant pels diversos grups per comentar-los possibles repeticions d'establiments i alhora explicar el vocabulari nou que no entenguin, els grups d'alumnes han d'acabar l'activitat fent una única llista de grup, sense repetir establiments i després l'han de dir en veu alta a la resta del companys de classe.
- B2 89** El professor escriu a la pissarra les diverses llistes i es comenta la gran varietat d'establiments que han vist els alumnes. El professor pregunta quin tipus de productes venen a cadascun dels establiments o botigues. Per exemple: *Què venen a la fleca? Què hi podem anar a fer a la tintoreria? On podem comprar cotó fluix?* És un tipus d'exercici oral per reforçar vocabulari i aprendre'n de nou.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.9 Retolació d'establiments comercials

Activitats

- B2 90** Els alumnes s'han de posar en grups de tres companys. El professor prepara un plànol de la població per a cada grup. Sobretot s'hi ha de poder veure molt clarament els carrers més comercials o la zona comercial de la població. Cada grup té cinc, deu o quinze cartronets diferents amb diferents noms d'establiments de la població (depèn de la quantitat de comerços que hi hagi a la població); per exemple: *sabateria, bugaderia, objectes de regal, celler, estanc*, etc. L'activitat és converteix en un joc. Cal que cada grup col·loqui els cartronets dels establiments que va dient el professor a l'indret adequat al més ràpid possible. Guanya el grup que els col·loca tots més de pressa i la resta de companys i professor verifiquen que sigui correcte. El professor pot aprofitar aquesta activitat per anar dient en veu alta els noms dels carrers, de les places, fonts o topònims de la població en català.
- B2 91** Demanem als alumnes que entre tres o quatre companys facin la llista d'una possible compra imaginària de tot el que necessitarien per poder viure en un pis nou de trinca. Des dels mobles fins a les agulles d'estendre la roba, des del paper higiènic a omplir la nevera. Un cop feta la llista, el professor les intercanviarà de grup i els alumnes hauran de triar uns quants estris o productes i hauran de dir com s'anomena l'establiment o botiga on poden trobar-los. Per exemple; pernil dolç a la xarcuteria, productes de neteja al supermercat o drogueria.
- B3 92** El professor ha de posar-se en contacte amb el responsable del SLC de la població/districte per conèixer la dinamització del sector comercial amb relació a la campanya del VxL als establiments comercials. Si és el cas, caldrà demanar-los la col·laboració per participar en una gimcana. Aquesta proposta d'activitat es pot organitzar com a tancament del curs i/o com activitat de grup (classe amb esmorzar o berenar de premi).

El professor proposa als seus alumnes que a la darrera sessió de classe de català es farà una gimcana pels carrers de la població. Quan arriba el dia en dona les instruccions, explica per la zona de la població on es durà a terme, la durada de l'activitat, el punt d'inici i final i el premi per a tots els participants: un esmorzar o berenar al restaurant de la plaça de la vila.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.9 Retolació d'establiments comercials

Activitats

- a. El professor diu els noms dels companys que formen cada grup (intentarem fer els grups barrejant alumnes de la vila i nouvinguts).
- b. Cada grup tindrà un petit dossier amb les instruccions i el nom dels integrants del grup.
- c. La gimcana consisteix en dos tipus d'exercici: cal saber en quins establiments o botigues podem adquirir els objectes que hi ha a les 10 fotografies que trobaran en el dossier i cal saber què hi ha escrit als rètols comercials d'aquests establiments o botigues.
- d. Un cop cada grup ha vist de quins objectes es tracta han d'anar a la botiga que creuen que en poden tenir i demanar-ho en català (sense mostrar la fotografia). El propietari o dependent, que ja està assabentat del joc, els diu si en té o no i els fa un senyal de color verd si és possible trobar aquell objecte a la botiga o vermell si és negatiu. El joc segueix fins que els grups saben a quins establiments poden trobar tots els objectes fotografiats. Poden fer preguntes als vianants que troben pel carrer per tenir informació que ells no saben. El grup sempre ha d'anar junt i tots els integrants del grup han de ser presents quan es fan les visites als establiments. El propietari o dependent ha de marcar el nom de cada un dels integrants. Darrere de cada full amb la fotografia s'hi ha d'escriure el nom del rètol comercial que hi ha a l'establiment. Per exemple, al full amb la fotografia d'unes agulles de cosir, fils i agulles de cap: Merceria Ca la Mercè.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.10 Recursos lingüístics en línia

Objectius

1. Fer conèixer als alumnes els diferents recursos lingüístics que hi ha actualment en línia i que faciliten l'aprenentatge i l'ús del català.
2. Aprendre a emprar aquests recursos lingüístics.
3. Crear els hàbits per a fer servir la gran oferta de recursos lingüístics en català que hi ha actualment en línia.
4. Adonar-se que l'autoaprenentatge és una eina essencial per a millorar el nivell de llengua catalana de cada parlant.
5. Saber què és i com s'empra un diccionari en línia.
6. Saber què és i conèixer totes les possibilitats que ofereix l'Optimot.
7. Començar a aprendre el concepte de *llengua normativa*.
8. Saber què és i com s'empra l'enciclopèdia en línia d'Enciclopèdia Catalana.
9. Saber què és i com s'empra un verificador ortogràfic ("corrector") en línia.
10. Saber què és i com s'empra un traductor en línia.
11. Saber què és i com s'empra un cercador en línia.
12. Conèixer totes les possibilitats del web Parla.cat.
13. Fer pràctiques amb els diferents recursos lingüístics en català.
14. Refermar les estructures verbals.
15. Repassar les hores en català.
16. Adquirir més vocabulari en català.

Informació per als TNL

En els últims anys hi ha hagut una explosió de recursos lingüístics en línia que han ajudat que el català sigui una de les llengües més usades a Internet a tot el món i que, per tant, s'hagi disparat l'oferta, també, de recursos lingüístics per a tota mena d'aprenents i d'usuaris de la nostra llengua.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.10 Recursos lingüístics en línia

Aquesta oferta abraça tants camps i és tan exhaustiva i en alguns moments han aparegut totes alhora i no les hem pogut difondre correctament en el mateix moment que sorgien, que ens trobem que els nostres alumnes no la coneixen, per la qual cosa no aprofiten tots els potencials que ens aporten.

És per aquestes raons esmentades que proposem un seguit d'activitats que ajudaran a acomplir els vastos objectius que ens hem proposat en aquesta unitat didàctica i que tenen a veure amb el fet de conèixer els recursos lingüístics en línia, aprendre'ls a fer servir i emprar-los normalment quan tinguin alguna necessitat lingüística específica.

La idea és que no només els nostres alumnes coneguin i aprenguin a emprar aquests recursos en línia, sinó que els puguin difondre a d'altres persones que els puguin ser útils: família (fills estudiants, per exemple), a la feina (Plats a la carta, per exemple), als amics, als compatriotes, etc.

Caldria destacar, a més, entre molts d'altres avantatges que tenen aquests recursos lingüístics en línia (accés universal en el temps i per a tothom, immediat, ràpida, especificitat, etc.), el fet que tots aquests recursos siguin de franc. És molt important fer veure que la gratuïtat de tots aquests recursos facilita l'accés al català de totes les persones, fins i tot, les més desfavorides econòmicament.

Queda clar que, en aquest apartat, específicament, caldria o bé tenir almenys un ordinador a l'aula, o bé fer les activitats en una aula informàtica amb un ordinador per alumne o cada dos alumnes o bé proposar-les com a deures per a casa o en aquell lloc on tinguin accés a Internet. Sense ordinador, sigui on sigui, i sense accés a Internet, tota aquesta unitat didàctica no té sentit.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.10 Recursos lingüístics en línia

Activitats

- B1 B2 B3**
E1 E2 E3 **93** El professor explica el web Parla.cat i demana als alumnes que s'hi registrin prèviament i que s'hi matriculin del nivell que ja estan fent, com a reforç del curs que estan duent a terme presencialment.
- B1** **94** El professor explica l'Onescat i demana als alumnes que escoltin tots els 17 programes. Se'n pot escoltar algun a classe, depenent del nivell que estiguin cursant (<http://cpnl.cat/onescat>).
- B1 B2 B3**
E1 E2 E3 **95** El professor explica el web de l'Optimot i proposa diferents cerques des de l'opció "bàsica" per tal de saber el significat de paraules catalanes que hagin aparegut a les tasques de la unitat que s'està treballant a l'aula (per exemple, *cabàs, musclo, forquilla, fuster, escombriaire, ametlla, mercaderia, rebre, adonar-se...*).
- B1 B2 B3**
E1 E2 E3 **96** El professor continua l'explicació de l'Optimot i proposa diferents cerques des de l'opció "verbs conjugats" per tal de saber com es conjuguen determinats verbs que hagin aparegut a les tasques de la unitat que s'està treballant a l'aula i que els conjuguin a classe, segons el model de conjugació proposat per l'Optimot.
- B1 B2 B3**
E1 E2 E3 **97** El professor continua l'explicació de l'Optimot i proposa diferents cerques des de l'opció "castellà-català" per tal de saber el significat de paraules en castellà que no saben traduir al català (per exemple, *frambuesa, pepino, merluza, atún, rato, temprano, a menudo, madrugada...*).
- E3** **98** En la línia de l'activitat de l'Optimot proposada per a les opcions de consulta "bàsica", es poden proposar unes quantes paraules també per a buscar al web del DIEC. Es pot aprofitar l'ocasió per a explicar que les paraules trobades tant a l'Optimot, com en aquest web, com en els de l'Enciclopèdia Catalana, són *normatives* ("correctes" com els nostres alumnes acostumen a dir-ho i volen que se'ls digui així).

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.10 Recursos lingüístics en línia

Activitats

- E3 99** El professor explica els tres webs que depenen de l'Enciclopèdia Catalana, remarcant que són webs normatius (www.multilingue.cat, www.diccionari.cat i www.encyclopedia.cat), i repassa les diferències entre un diccionari i una enciclopèdia.
- E3 100** Seguint l'activitat anterior, el professor proposa fer diferents cerques al Diccionari de la Llengua Catalana Multilingüe (www.multilingue.cat) i que comparin paraules amb les altres llengües que permet la cerca (castellà, anglès, francès i alemany), del vocabulari de les tasques que estiguin fent a classe. En el cas dels alumnes de llengua castellana, anglesa, francesa i alemanya, se'ls pot recordar que poden fer cerques des de la seva llengua i obtenir el resultat de la traducció al català.
- E3 101** Seguint les dues activitats anteriors, el professor proposa fer diferents cerques al Diccionari de la Llengua Catalana (www.diccionari.cat), tal com s'ha fet a l'Optimot i al DIEC. Cal explicar que tots tres són normatius.
- E3 102** Seguint les tres activitats anteriors, el professor proposa fer diferents cerques a l'Enciclopèdia Catalana (www.encyclopedia.cat), buscant-hi informacions culturals relacionades amb la unitat didàctica que s'estigui treballant a classe, que complementin els continguts des d'un punt de vista cultural.
- E2 E3 103** El professor explica què és un traductor en línia i esmenta quins hi ha: www.gencat.cat/traductor, www.apertium.org i <http://translate.google.cat>. En el decurs de la seva explicació ha de remarcar, sobretot, que ajuden molt, però que en cap cas donen textos acabats i de manera correcta. És a dir, són una eina que ajuda, però no una eina que substitueix, ja que s'ha de tenir sempre en compte el gran nombre d'errades que provoquen/proposen en les traduccions.
- E2 E3 104** El professor proposa traduir textos curts amb els traductors esmentats a la unitat anterior des de diferents llengües al català o del català a diferents llengües (per exemple, les llengües presents a l'aula i que tinguin els correctors esmentats o, per exemple, per donar a conèixer llengües com l'occità i l'occità en la variant aranesa). Els textos poden ser de creació pròpia, un exercici ja fet a classe, textos del llibre o de nova creació.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.10 Recursos lingüístics en línia

Activitats

- E2 E3 105** Tot i que potser es dirà una obvietat, el professor explicarà el concepte de cercador i recordarà que el web www.google.cat prioritza la llengua catalana en totes les cerques que se li encomanen. Recordarà que, a més a més, associat a Google.cat hi ha la cerca d'imatges, de llibres, el traductor a més de 50 llengües i altres cerques més específiques.
- E2 E3 106** El professor proposa fer cerques al www.google.cat d'aquell tema que estiguin fent a classe, com a reforç cultural.
- E2 E3 107** El professor proposa fer servir el traductor del Google (<http://translate.google.cat>) i comprovar com, des del català, es pot accedir a més de 50 llengües d'arreu del món, i viceversa. Es poden escriure textos curts i traduir-los a diferents llengües (per exemple, fer servir algun article de la Declaració Universal dels Drets Lingüístics, el Dia de la Llengua Materna o preparar alguna presentació per Sant Jordi).
- B1 108** El professor explica que al web www.comunicaciondigital.com/rellotge_catala no només poden veure l'hora real en català, sinó que poden descarregar-se'l com a fons de pantalla als seus ordinadors personals de casa. Poden aprofitar per repassar i aprendre el sistema horari català. El professor proposa que se'l descarreguin a casa i que el facin servir.
- B2 109** El professor fa un repàs de tots els recursos lingüístics que hi ha al web www.gencat.cat/platsalacarta (creació de menús, diccionari en línia de termes gastronòmics, programa PROFIT, Gastroteca, Català d'urgència al restaurant, etc.) per a aprendre i fer servir el català en el món de la restauració. Indicarà als alumnes que treballen com a dependents, cambrers, cuiners, forners, pastissers, etc. que hi entrin i "remenin", ja que molts dels recursos que hi trobaran els facilitaran enormement la feina.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.11 Voluntariat per la llengua

Objectius

1. Fer conèixer als alumnes el programa de Voluntariat per la llengua.
2. Explicar el paper del Voluntariat per la llengua en el procés d'aprenentatge i pràctica oral del català i en el procés d'arrelament sociocultural de l'aprenent, que és alumne nostre.
3. Promoure la inscripció al programa entre els nostres alumnes.
4. Reflexionar sobre el fet que parlant és com s'aprèn més ràpidament una llengua.
5. Reflexionar sobre el fet que tenir contacte amb gent catalanoparlant és una manera d'integrar-se en una nova xarxa social de relacions.

Informació per als TNL

Com que aquest és un programa a bastament conegut per tots els TNL del Consorci, proposem que es dugui a terme la dinamització del programa a l'aula tal com entenem que ja s'està fent o s'hauria de fer.

Amb el risc que correm d'explicar obvietats, en aquest apartat, entenem que, més important que explicar activitats i de canviar la manera de fer de cada CNL, el que importa és que el professor del curs faci la dinamització a l'aula i que convenci el màxim nombre d'alumnes possibles perquè s'hi inscrivin.

Entenent que aquest programa s'adreça a majors d'edat que ja hagin acabat un curs Bàsic 3, la dinamització del programa Voluntariat per la llengua a les nostres aules es durà a terme segons aquests condicionants i el calendari propi de cada servei, oficina, CNL o delegació.

Les activitats que proposem estan pensades per a cursos de nivell Elemental.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.11 Voluntariat per la llengua

Activitats

- E1 E2 E3** **110** El professor explica a l'alumnat tot el programa Voluntariat per la llengua, amb l'ajuda del material que hem extret de la pàgina web www.vxl.cat. A continuació, els alumnes llegeixen en veu alta, un a un, el text escrit i el professor en comenta el vocabulari i fa una comprensió global del text. Finalment, els alumnes pregunten tot allò que no entenen del programa i el professor els resol els dubtes; sobre els seus dubtes i qüestionaments, el professor farà veure les bondats del programa.
- E1 E2 E3** **111** El professor porta la fitxa d'inscripció a l'aula i promou que s'hi apuntin el màxim nombre d'alumnes. Concreta la data de trobada, o de formació inicial o allò que cada servei local de català, oficina, CNL o delegació faci.
- E1 E2 E3** **112** Si hi ha algun alumne que ja hagi participat en el Voluntariat per la llengua, el professor li demanarà que expliqui l'experiència a la resta de companys.
- E1 E2 E3** **113** Si hi ha accés a ordinadors, es visionarà algun capítol del programa "10 cites" de TV3 (<http://www.tv3.cat/programa/22805>). Si no, se'ls pot donar la informació i que el mirin a casa. Després es comenta el que han vist i es repassen diferents aspectes destacables del Voluntariat per la llengua mitjançant el capítol de televisió que han vist.
- E1 E2 E3** **114** En parelles, els alumnes han de fer una llista de cinc coses positives que poden treure de participar en el Voluntariat per la llengua. En aquesta activitat, el professor hauria de donar molt de valor al voluntari per la llengua, que és una persona catalanoparlant que hi participa voluntari i sense afany d'obtenir cap benefici personal més enllà de la satisfacció de compartir la pròpia llengua i d'ajudar una persona que està en procés d'aprenentatge. Caldrà que el professor valori la figura del voluntari i que eviti que els alumnes s'enduguin una visió utilitarista d'aquesta persona. Per això, és important que entre les cinc coses positives que poden treure de participar en el Voluntariat per la llengua hi hagi alguna referència explícita al voluntari.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.11 Voluntariat per la llengua

Activitats

E1 E2 E3

115 El professor pot fer un exercici senzill de veritable/fals sobre què és i què no és el programa Voluntariat per la llengua, per tal que els alumnes reflexionin sobre què s'espera d'ells si s'hi inscriuen. Frases que poden aparèixer són: “El programa VxL em servirà per trobar parella” (**fals**), “Per fer conversa és millor algú de l'altre sexe” (**fals**), “El VxL em costarà diners” (**fals**), “El voluntari m'ajudarà a fer els deures del curs” (**fals**), “El voluntari m'ajudarà a fer perdre la vergonya de parlar català en públic” (**veritable**), “El voluntari m'ajudarà a millorar el meu nivell de català” (**veritable**), “El VxL m'ajudarà a conèixer més gent catalana” (**veritable**), “El VxL és una activitat solidària” (**veritable**), “A través del voluntari, aprendré coses noves de la cultura catalana” (**veritable**), “El VxL m'ajudarà a integrar-me” (**veritable**), etc.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.12 Interculturalitat i llengua. La diversitat lingüística del català

Objectius

1. Reflexionar sobre el fet que la llengua catalana és la suma d'aportacions fetes des d'arreu.
2. Crear consciència de comunicació intercultural mitjançant la comparació entre manlleus de paraules i *manlleus* de coneixements culturals.
3. Reconèixer la identitat lingüística dels nostres alumnes i reconèixer la identitat lingüística catalana com un patrimoni de tots els ciutadans de Catalunya.
4. Suggestir al nostre alumnat la visió que ells poden participar ara en el català, com a llengua de cohesió social.
5. Aprendre el concepte de *manlleu*.
6. Aprendre vocabulari nou.

Informació per als TNL

En aquest apartat i en el següent proposem fer una reflexió sobre les relacions interculturals mitjançant la transmissió de paraules d'una llengua a l'altra per arribar a la conclusió que no només les llengües s'influeixen entre elles amb els manlleus, sinó que també totes les persones som susceptibles de fer canvis quan tenim contacte amb gent provinent d'altres cultures. I que aquesta convivència és possible, tal com els manlleus han existit des de sempre.

És per això que demostrem que el català té paraules d'arreu del món, com qualsevol llengua, i que és una llengua que ha rebut la influència i l'aportació d'elements nous quan els seus parlants han tingut contacte amb parlants d'altres cultures veïnes o llunyanes.

En aquesta reflexió, serà bo remarcar com la nostra cultura, les nostres tradicions i costums i la nostra manera de ser són una barreja també constant d'elements vinguts d'arreu i per influència de les persones amb les quals ens relacionem. L'espai comú de tota aquesta amalgama és la llengua catalana, amb la qual ens hem de sentir a gust i que ha de ser l'element que cohesioni la nostra societat i la Catalunya del segle XXI. D'aquí que les reflexions girin a l'entorn de la meua llengua i les altres llengües, jo i les altres persones.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.12 Interculturalitat i llengua. La diversitat lingüística del català

Activitats

- E1 116** Digues una paraula en la teva llengua d'origen que sigui un manlleu, és a dir, una paraula agafada d'una altra llengua.
- E1 117** Digues una cosa bona que hagi après d'una persona d'origen estranger. [els manlleus aporten paraules noves i conceptes nous; també aporten maneres de pensar noves, coneixements culturals nous, costums i tradicions nous, etc.]
- E1 118** Explica què és el que més t'agrada de la societat catalana (costums, menjar, relacions humanes, tradicions, cultura, tarannà...) i digues, també, què t'agradaria que canviéssim, entre tots, de la societat catalana. Argumenta-ho.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.13 Interculturalitat i llengua. Relacions amb el castellà

Objectius

1. Explicar la gran presència de castellanismes en català i la gran influència del castellà sobre el català, entenent-ho com un fet recíproc en la història.
2. Adonar-se dels barbarismes més freqüents d'origen castellà presents en el català actual.
3. Activar els primers mecanismes del nou parlant sobre la genuïtat de la llengua catalana i la correcció lingüística.
4. Aprendre vocabulari nou.
5. Aprendre a distingir barbarismes d'origen castellà.

Informació per als TNL

Tal com dèiem a l'apartat anterior, proposem continuar la reflexió sobre les relacions interculturals mitjançant la transmissió de paraules d'una llengua a una altra. En aquest cas, parlarem dels manlleus entre català i castellà, dues llengües que són molt properes territorialment i alhora socialment, especialment a casa nostra.

Com deia Jordi Bruguera a *Història del lèxic català*, d'Enciclopèdia Catalana (1986): “Si el català ha experimentat en el seu lèxic l'influx d'altres llengües només en determinats períodes de la història, el que ha rebut del castellà ha estat permanent, a causa de la situació particular de veïnatge geogràfic i de les més peculiars vicissituds de caràcter polític, cultural i social, que han condicionat les relacions dels parlants de totes dues llengües.

Cal, però, començar per fer una precisió. En el cas dels castellanismes del català convé de distingir entre manlleus lexicals, produïts al llarg de la història, des d'èpoques més o menys reculades, que han acabat per ésser admesos com a tals, i barbarismes o mots castellans que han proliferat més o menys, segons el temps i fins en l'actualitat, que sovint han estat sentits com a tals -àdhuc com a vulgars castellanades- fins pels mateixos parlants, que han tingut o tenen una fortuna diversa i que són encara susceptibles d'eradicació.” (pàgina 66).

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.13 Interculturalitat i llengua. Relacions amb el castellà

Així doncs, en aquest apartat inclourem, a més a més, un concepte nou, el de *barbarisme*, que en cursos molt inicials no s'ha de treballar, però que en cursos de nivell Elemental entenem que és important introduir per tal de començar a adonar-se de la importància de parlar un català genuí, despulat de formes espúries. És per això que les activitats que proposem tenen correcció.

Activitats

- E2 119** En castellà podem trobar un grapat de catalanismes l'origen dels quals molt sovint passa desapercbut. Busca la paraula catalana originària per a cadascuna d'aquestes paraules del castellà (el professor copiarà aquestes paraules a la pissarra): *a granel, alioli, añorar i añoranza, artesano, balance, barraca, bosque, buque, butifarra, calamar, capicúa, clavel, codoñate, cohete, coliflor, confite, disfrazar, ensaimada, entremés, esmalte, esqueje, faena, fideo, forastero, frazada, imprenta, laminero, linaje, lonja, masía, mercader, paella, palmera, papel, patio, payés, pólvora, porche, prensa, rustir, salvaje, sardana, sobrasada, tarifa, trajín, trajinar, trajinero i turrón.*

[les respostes correctes són: a granel, allioli, enyorar i enyorança/enyor/enyorament, artesà, balanç, barraca, bosc, botifarra, buc, calamar, capicua, clavell, codonyat (codony), coet, coliflor, confit, disfressar, ensaïmada, entremès, esmalt, esqueix, feina, fideu, foraster, flassada, impremta, llaminer, llinatge, llotja, masia, mercader, paella, palmera, paper, pati, pagès, pólvora, porxo, premsa, rostir, salvatge, sardana, sobrasada, tarifa, tragí, traginar, traginer i torró.]

Si hi ha llatinoamericans de llengua espanyola a classe, fóra bo demanar-los quines d'aquestes paraules també empen en el castellà dels seus països d'origen. La reflexió de la transmissió dels manlleus molt lluny del punt on es generen (els Països Catalans) es podrà visibilitzar així encara millor.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.13 Interculturalitat i llengua. Relacions amb el castellà

Activitats

- E2 120** Aquestes paraules són castellanismes del català actual. Com es diuen correctament en català? (El professor les copiarà a la pissarra): **bocata*, **bulto*, **calentar* i **calentador*, **carinyós*, **despedir-se*, **disfrutar*, **enterar-se*, **fresons*, **gasto*, **menos*, **pepino*, **pues*, **vale*, **xulo*, etc.).

[Les respostes correctes són: *entrepà/sandvitx*, *bony/embalum*, *escalfar* i *escalfador*, *afectuós*, *acomiar-se*, *gaudir*, *assabentar-se*, *maduixots*, *despesa*, *menys*, *cogombre*, *doncs*, *d'acord*, *fatxenda* o *divertit/bonic/maco*]

- E2 121** Digues castellanismes que sàpigues que no són correctes en català però que la gent fa servir habitualment i que pots haver sentit al carrer

En aquest apartat caldrà diferenciar el que són castellanismes del que són, pròpiament, dialectalismes o col·loquialismes: **dugues*, **aiga* o **istiu*, del català central, per exemple.]

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.14 Decàleg de la bona comunicació intercultural a Catalunya

Objectius

1. Donar arguments a favor de fer servir el català de manera espontània sempre i amb tothom, tenint en compte aspectes de la comunicació intercultural.
2. Activar els primers mecanismes del nou parlant sobre la consciència lingüística i l'adhesió a la llengua catalana sobre posicionaments interculturals.
3. Argumentar el concepte *el català, llengua de cohesió social*.

Informació per als TNL

A Catalunya convivim més de 7 milions i mig de persones. Tots nosaltres, catalans de tota la vida, catalans provinents d'Espanya o catalans amb arrels a l'estranger, tenim o hem tingut orígens culturals diversos.

Per això, és molt important trobar un espai comú de convivència, que passa, entre d'altres coses, per la llengua catalana, per compartir uns valors i per intentar respectar aquelles diferències culturals que no afecten la convivència.

Per això, els creadors d'aquest material proposem treballar amb els nostres alumnes el *Decàleg de la bona comunicació intercultural a Catalunya*, perquè entre tots siguem capaços de trobar aquest espai comú que faci del català la llengua de convivència i d'unió de tots els que vivim a Catalunya, sense renunciar a les altres llengües que conviuen amb nosaltres i que tenen un espai més o menys important en la vida dels nostres alumnes.

Cada punt hauria de servir per reflexionar sobre els molts avantatges que suposa parlar en català a la nostra societat i perquè el professor fornís els seus alumnes d'estratègies comunicatives i d'arguments per a emprar-lo sempre. A més a més, cada punt hauria de servir també per adonar-se dels múltiples elements comunicatius que tenim al nostre abast per parlar en català i per a mantenir-nos-hi còmodament en qualsevol conversa.

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.14 Decàleg de la bona comunicació intercultural a Catalunya

Activitats

- E3 122** Un a un, per ordre, cada alumne llegeix en veu alta un punt del Decàleg.
- E3 123** Es fa una comprensió lectora general del Decàleg i el professor explica el vocabulari que no s'ha entès a cada punt.
- E3 124** Per parelles, els alumnes debaten durant 5-10 minuts el contingut d'un dels punts del Decàleg que el professor els haurà indicat. Com a mínim hi ha d'haver 10 parelles, per tal que tots els punts siguin tractats. Després es posa en comú i cada parella explica què significa i què hi troben de positiu. El professor sempre positivà les intervencions de la classe i redreçarà aquelles actituds que continguin algun element negatiu inicial. Parlant i explicant-ho bé, el professor notarà com l'alumnat canvia d'actitud en adonar-se que és possible parlar en català sense conflicte.
- E3 125** El professor demana que els alumnes expliquin breument anècdotes personals positives que facin referència a algun dels punts del Decàleg (l'objectiu és positivat el Decàleg).
- E3 126** El professor demana que, per parelles, s'imaginin que formen part d'una agència que ha de preparar una campanya institucional de la Generalitat o del seu ajuntament per tal de desplegar els punts 1 i 4 del Decàleg, segons el qual han de convèncer tota la població catalana perquè parlin català sempre i el demanin arreu. Han de pensar un lema. Posteriorment, hauran de compartir-los davant de tota la classe.
- E3 127** El professor proposa que, en grups de tres persones, pensin almenys cinc indicacions per desplegar el punt 6è del Decàleg a la resta de companys (aprendre més català).
- E3 128** Els alumnes despleguen el punt 7è del Decàleg, dedicat a la comunicació no-verbal i, per parelles, proposen ampliar el repertori d'elements descrits en aquest punt. Poden fer-ho amb les estructures següents: "Per tenir un bon control de la mirada, has de...", o "Per controlar bé les expressions de la cara, cal que...".

4 Usos lingüístics. El català, una llengua viva

4.14 Decàleg de la bona comunicació intercultural a Catalunya

Activitats

- E3 129** Els alumnes analitzen el punt 8è del Decàleg i, en grups de quatre persones, expliquen quines pautes culturals (referents a la llengua, si pot ser) s'han trobat a Catalunya. Les expliquen als companys i posteriorment en trien una, que comparteixen amb la resta de grups.

- E3 130** El professor tornarà a proposar a les mateixes parelles d'alumnes que proposin dos punts més per al Decàleg, entenent que han de seguir conceptes de comunicació intercultural (respecte a la diversitat i voluntat de comunicació amb l'altre).

5 Distribució de les activitats

A continuació, presentem les 130 activitats dividides en els mòduls en què aconsellem dur-les a terme a les classes del CPNL. Cal dir, emperò, que són recomanacions fetes sobre la base de les nostres experiències, de la nostra validació prèvia i, també, dels programes i de les tasques de cada mòdul. Per tant, cada TNL pot decidir, en última instància, adreçar-les a d'altres grups dels que hem previst aquí, sempre segons el seu criteri professional; és a dir, és una proposta que queda oberta.

Apartats	Activitats	B1	B2	B3	E1	E2	E3
2.1 El català, llengua d'Europa	1		B2				
	2		B2				
	3		B2				
	4		B2				
	5		B2				
	6		B2				
	7		B2				
2.2 El català, llengua de l'Estat espanyol	8	B1					
	9	B1					
	10	B1					
	11	B1					
	12	B1					
2.3 Llengua oficial i llengua pròpia	13			B3			
	14			B3			
	15			B3			
	16			B3			
	17			B3			
	18			B3			
	19			B3			
	20			B3			
2.4 Els Països Catalans	21	B1					
	22	B1					
	23	B1					
	24	B1					

5 Distribució de les activitats

Apartats	Activitats	B1	B2	B3	E1	E2	E3
3.1 i 3.2 Història	25			B3			
	26			B3			
	27			B3			
	28			B3			
	29			B3			
3.3 Demografia	30		B2				
	31		B2				
4.1 El català t'és útil	32			B3			
	33			B3			
	34			B3			
	35			B3			
	36			B3			
	37			B3			
	38			B3			
4.2 Culturcat	39						E3
	40						E3
	41						E3
	42						E3
	43						E3
	44	B1	B2	B3	E1	E2	E3
4.3 Diaris	45					E2	E3
	46					E2	E3
4.4 Revistes	47					E2	E3
	48					E2	E3
	49					E2	E3
4.5 Llibres	50			B3	E1	E2	E3
	51				E1	E2	E3
	52				E1	E2	E3

5 Distribució de les activitats

Apartats	Activitats	B1	B2	B3	E1	E2	E3
4.6 Televisió, ràdio i música	53				E1	E2	
	54				E1	E2	
	55				E1	E2	
	56				E1	E2	
	57				E1	E2	
	58				E1	E2	
	59				E1	E2	
	60				E1	E2	
	61				E1	E2	
	62		B2	B3	E1	E2	E3
	63		B2	B3	E1	E2	E3
	64				E1	E2	
	65			B3			
	66				E1		
67				E1	E2		
68				E1	E2		
69				E1	E2		
4.7 Internet i telefonia	70						E3
	71						E3
	72						E3
	73						E3
	74						E3
	75						E3
	76						E3
	77						E3
	78						E3

5 Distribució de les activitats

Apartats	Activitats	B1	B2	B3	E1	E2	E3
4.8 Etiquetatge	79		B2				
	80		B2				
	81		B2				
	82		B2				
	83		B2				
	84		B2				
	85		B2				
	86		B2				
4.9 Retolació	87		B2				
	88		B2				
	89		B2				
	90		B2				
	91		B2				
4.10 Recursos lingüístics en línia	92			B3			
	93	B1	B2	B3	E1	E2	E3
	94	B1					
	95	B1	B2	B3	E1	E2	E3
	96	B1	B2	B3	E1	E2	E3
	97	B1	B2	B3	E1	E2	E3
	98						E3
	99						E3
	100						E3
	101						E3
	102						E3
	103					E2	E3
	104					E2	E3
	105					E2	E3
	106					E2	E3
107					E2	E3	
108	B1						
109			B2				

5 Distribució de les activitats

Apartats	Activitats	B1	B2	B3	E1	E2	E3
4.11 Voluntariat per la llengua	110				E1	E2	E3
	111				E1	E2	E3
	112				E1	E2	E3
	113				E1	E2	E3
	114				E1	E2	E3
	115				E1	E2	E3
4.12	116				E1		
4.13	117				E1		
4.14	118				E1		
Interculturalitat	119					E2	
	120					E2	
	121					E2	
	122						E3
	123						E3
	124						E3
	125						E3
	126						E3
	127						E3
	128						E3
	129						E3
	130						E3

Nivells	B1	B2	B3	E1	E2	E3
Total d'activitats proposades	16	30	30	33	42	54

6 Crèdits i agraïments

GUIA DIDÀCTICA. ACOLLIDA.

Materials complementaris per a l'acolliment lingüístic dels nouinguts

Centre de Normalització Lingüística Ca n'Ametller

Coordinador i coautor:

Marc Piera i Pallàs (SLC d'Esparreguera, esparreguera@cpnl.cat)

Coautores:

Cristina Carreras i Ferrer (SLC de Corbera de Llobregat, corbera@cpnl.cat)

Rosa Monforte i Solà (SLC de Sant Andreu de la Barca, santandreubarca@cpnl.cat)

Montserrat Palau i Bargalló (SLC de Castellbisbal, castellbisbal@cpnl.cat)

Molins de Rei, desembre de 2010

Primera revisió, octubre de 2012

Agraïm a Enciclopèdia Catalana i a l'autor del *Diccionari de les llengües d'Europa* (2002), Ignasi Badia i Capdevila, la gentilesa d'haver-nos cedit la reproducció del mapa de les llengües d'Europa, inclòs a l'esmentat diccionari. També agraïm a l'Associació en Defensa de l'Etiquetatge en Català (www.adec.cat) la cessió de les fotos sobre les etiquetes comercials. El nostre darrer agraïment ben sincer és per a Montserrat Pedarròs Delaurens, per tot l'assessorament que hem rebut sobre l'aranès. Moltes gràcies a tots ells.